

6:e årg. 1903.

December.

N:o 5.

STATSVETENSKAPLIG TIDSKRIFT

FÖR

POLITIK — STATISTIK — EKONOMI

UTGIFVEN AF

PONTUS E. FAHLBECK

Pris för årgång 6 kr.

Lösnummer af detta häfte kostar 2 kr.

LUND

STATSVETENSKAPLIG TIDSKRIFTS EXPEDITION

DISTRIBUTÖR: C. W. K. GLEERUP.

Prenumerationsanmälan.

Statsvetenskaplig Tidskrift utkommer under 1904 efter samma plan och under samma ledning som innevarande år.

Tidskriften skall, med undvikande af ett alltför strängt anlitande af den vetenskapliga framställningens yttre former, likväl städse söka meddela ett fullt vetenskapligt innehåll dels genom *uppsatser* i politik — detta ord taget i sin äldre och mera omfattande bemärkelse — statistik och ekonomi, dels genom kortfattade *meddelanden* från hithörande områden. Därjämte skola i öfversiktlig form refereras viktigare *prejudikat* m. m. ur Sveriges administrativa praxis.

Tidskriften vill för öfrigt, utan att sluta sig till något parti och utan att göra sig solidarisk med de åsikter, som i dess spalter kunna komma till uttryck, söka uppnå största möjliga objektivitet, omväxling och gedigenhet i innehållet, och härutinnan vågar den ock hoppas på framgång, då från olika håll bidrag utlofvats eller eljest för framtiden ställts i utsikt af vårt lands mest framstående författare på statsvetenskapernas område.

Tidskriften kommer att redigeras af undertecknad med biträde af doc. L. WIDELL såsom redaktionssekreterare. Därjämte hoppas redaktionen såsom hittills kunna påräkna medverkan till prejudikatafdelningen af kammarrådet d:r G. THULIN.

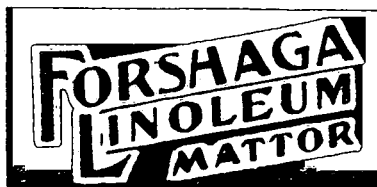
Tidskriften utkommer i 5 häften om året omfattande minst 20 ark. Prenumerationspriset blir såsom hittills 6 kr. för år. Lösa häften säljas i mån af tillgång till ett pris af ca 50 öre pr ark.

Prenumeration kan ske antingen genom postverket eller direkt hos «Redaktionen af Statsvetenskaplig Tidskrift, Lund».

Eftertryck utan angifvande af källan förbjudes.

Lund i December 1903.

P. Fahlbeck.

fås genom hvarje mattaffär.

Linoleumfabriken. Forshaga.

meddelar hvar FORSHAGA LINOLEUM
kan erhållas.

Gynna svensk industri!

En skandinavisk tullförbindelse.

Några anmärkningar för dagen

af

Professor **Pontus Fahlbeck.**

Likt vissa sagogestalter, som äro dömda att föra en skentillvaro midt emellan lif och död, så är det äfven med den vid midten af förra århundradet väckta tanken om en nordisk tullförening. Tidtals är den alldeles borta, men blott för att efter tio- eller tjuguarig hvila åter stiga upp. Första gången, då den på allvar fördes fram, var vid det nordiska nationalekonomiska mötet i Göteborg 1863, det första i sitt slag. Den blef då rätt illa mottagen — man lefde nämligen vid den tiden uti föreställningen om alla tullars snara upphäfvande, och ville därför ej mycket höra talas om en tullförening. Sedan dess har den med ständigt växande sympatier, om ock med betydande modifikation i afseende på omfattning och innebörd, upptagits vid hvarje följande sådant möte — i Stockholm 1866, i Köpenhamn 1872, i Malmö 1881 och i Köpenhamn 1888. Nu går tanken åter igen, denna gången framförd från norsk sida. Och nu såsom tidigare väcker talet om en tullpolitisk sammanslutning mellan de tre skandinaviska rikena genljud öfver allt i nordanlanden. Tiden synes ock mer än någonsin mana till en dylik sammanslutning, allra helst ifall äfven Storbritannien skulle med sina kolonier komma att bilda en mer eller mindre afstängd marknad. Den stora tankens återuppväckande

är sålunda som ett ord för dagen. För den nyktra granskningen återstår att se, om den nu såsom tidigare är blott en tillfällig uppenbarelse ur skuggornas rike, eller om dess tid är inne och den kan iklädas verklighetens kött och blod.

Den första frågan härvid är den: hvad gäller saken? En verklig tullunion eller blott en mellanrikslag i ny form? Efter de uttalanden att döma, som fälldes af den, som väckt frågan åter på tal, min värderade kollega, Prof. Morgenstierne, så tycktes en fullständig tullunion närmast hafva legat honom i tankarne, ty han ordade om den betydelse en sammanslutning af de tre skandinaviska länderna kunde hafva vid en uppgörelse med andra länder, något som endast en tullförening kan äga. Det är ock en sådan, som på de nationalekonomiska mötena väckt största entusiasmen. Må vi alltså först egna tanken om en skandinavisk tullförbindelse i denna form några ord.

Vid tiden för den svensk-norska unionens upprättande hade helt visst en fullständig tullförening mellan dessa båda rikena varit en jämförelsevis lätt sak att ordna. Allt var då något så när likartadt i hvardera landet, såväl näringslivet som tulltaxorna och de därmed sammanhängande finansförhållandena. Den mellanrikslag, som 1825 kom till stånd, utvisar äfven på sitt sätt detta. Det, som brast — hos flertalet åtminstone — var stämningen, önskan af ett större närmande mellan folken. Sedan dess har utvecklingen, trots det ökade andliga umgänget mellan ej blott Sverige och Norge utan ännu mer mellan Sverige och Danmark differentierat de tre folken icke blott i ekonomiskt, utan med hänsyn till förevarande fråga jämväl i statsfinansiellt och politiskt afseende. Den likformighet, som i stort sedt existerade inom alla tre länderna ännu för ett par mansåldrar sedan i fråga om näringarne, finnes ej mera. Danmark har specialiserat sig uti sitt högt uppdrifna jordbruk och sin handel, Norge i sitt fiske och sin skeppsfart och Sverige öfvervägande på industriens område. Skenbart kan det se ut, som om just denna differentiering borde göra en sammanslutning lättare, i det att det ena landet liksom supplerar det andra. Men en närmare eftertanke lär dock, såsom vi strax skola se, att så icke kan vara fallet. Å andra sidan hafva tullinkomsterna, som vid 1800-talets början utgjorde en mindre del

af staternas intäkter, framför allt i Sverige och Danmark, efter hand blifvit en allt större inkomstkälla för desamma, en omständighet, som på sitt sätt gör en tullunion nu vanskligare än förr. Slutligen hafva de tre ländernas riksförsamlingar, men isynnerhet Sveriges och Norges, vant sig på ett helt annat sätt än förr att bestämma öfver tulltaxan samt öfver tullen som inkomstkälla. Det är denna utveckling på skilda områden, men isynnerhet det sista, som vållar, att hindren mot en verklig tullförening nu äro vida större, än hvad de tidigare varit, och som i själfva verket gör den tills vidare — omöjlig. För att klart inse detta behöfves blott att för ett ögonblick tänka sig in uti det läge, som skulle uppstå, därest med ett slag alla tullar mellan de tre skandinaviska rikena upphäfdes och de i handelspolitiskt afseende blefve såsom ett folk, naturligen med gemensam tulltaxa utåt, låt vara ock med protektionistisk läggning.

På det ekonomiska området skulle inom kort en högst betydande omflyttning komma att äga rum beträffande handverk och industri, men ännu mer beträffande handeln och troligen äfven sjöfarten. Handtverken och därmed sammanhängande konstindustri (möbel- och porslinstillverkning) stå i allmänhet högre i Danmark än i de båda andra länderna. I följd däraf skulle Köpenhamn ännu mer, än hvad nu är fallet, blifva nordens öfriga städer härutinnan öfverlägset. Ej mindre betydande än denna omflyttning blefve sannolikt den, som skulle träffa vissa grenar af den större industrien. Här, blefve det åter Sverige, som droge fördelen däraf, dock blott beträffande sådana industrigrenar, som inom landet äga sitt råämne (stål- och metallvarufabriker, vidare tändsticks- och pappersfabriker m. fl.). Andra, hvilka utifrån hämta råvaran såsom textil-, sko- och galoschfabriker, tobaks- och vissa näringsmedelsfabriker m. fl. skulle sannolikt i Danmark och Norge äga lika goda om ej bättre utsikter att trifvas än i Sverige. Att den danska och den norska industrien hittills varit den svenska underlägsen på dessa områden, har helt visst uteslutande sin grund uti de små afsättningsområdena. Vidgades de till att omfatta hela Norden, så skulle med säkerhet nämnda industrigrenar i Danmark och Norge, som för importen af råvaran mestadels ligga bekvämare till, skjuta lika högt som motsvarande

svenska. — Långt större än på nu berörda områden blefve emellertid den omflyttning, som med en tullförening mellan nordens tre riken komme att äga rum i fråga om handeln. Svenskarne äro klena köpmän. Redan nu ligga de under för Köpenhamn härutinnan. Som exempel härpå må blott anföras, att af all den bomull och allt det kaffe och the, som Sverige konsumerar, för närvarande godt och väl en femtedel tages från Köpenhamn. Utan ringaste tvifvel skulle sist nämnda stad blifva stapelplatsen för hela Sverige, med hvilken de skånska städerna och Göteborg, på hvars uppland å andra sidan Kristiania komme att göra ett väldigt inhugg, förgäfves skulle söka bevara sin ställning. Huruvida denna omflyttning af den stora handeln skulle hafva liknande följder för den svenska sjöfarten, är svårare att säga. Men det nära samband, hvaruti handel och sjöfart stå till hvarandra, talar för, att äfven här Sverige finge vidkännas offer. — Hvad jordbruket beträffar, vore väl ingen sådan omflyttning att förvänta som i fråga om de nu nämnda näringsgrenarne. Ty jordbruk komme nog att bedrivas i Norge och Sverige öfver allt, där det nu finnes. Men villkoren för detsamma blefve i följd af konkurrensen från Danmark sannolikt kännbart påverkade, dock, synes det mig, icke så mycket, som man nu föreställer sig.

Att dessa deplaceringar för de enskilde näringsidkarne liksom för hela näringsgrenar, skulle kännas ytterst besvärliga, behöfver ej sägas. Frågan är blott, huruvida det hela skulle så vinna därpå, att ett plus för folken hvart och ett för sig till sist framginge ur den stora clearing af + och —, som en dylik förening ovillkorligen måste medföra. Men långt ifrån säkert är detta, allra minst hvad Sverige beträffar, för hvilket — så vidt jag utan närmare undersökning kan döma — förlusten blefve vida större än vinsten.

I jämförelse med nu nämnda svårighet är det statsfinansiella problem, som en tullunion framställer, lätt att lösa. Här äger man nämligen uti folktalet en fast norm för fördelningen af de gemensamma tullinkomsterna liksom af inkomsterna utaf sjöfarten (fyr- och båkafgifter, hamnumgälder och likn.) — ty äfven dessa måste tagas med i räkningen. Visserligen skipar icke en fördelning efter folktalet full rättvisa, i det att det land, hvars befolkning konsumerar minst, i detta fallet Norge, finge mer, än hvad det rätteligen

skulle ha. Men detta är en underordnad sak, som icke borde utgöra något hinder för den stora tankens realiserande.

Annorlunda förhåller det sig med den handelspolitiska och statsrättsliga sidan af saken — fastställandet af tullsatser och herraväldet öfver tulltaxan. Redan öfverenskommelsen om den tullpolitik, som borde följas, samt om de särskilda tullsatserna blefve en svår stötesten, så olikartade som intressena äro, isynnerhet för närvarande och beträffande jordbruket. Men värre än så blefve att förmå den svenska riksdagen liksom Norges storting att afstå från den allmakt, som de hvar för sig utöfva öfver sina tulltaxor. En tullunion förutsätter nämligen ett tullparlament i någon form med beslutande rätt öfver alla hithörande ting. Ty man kan härvid icke nöja sig med en traktat eller annan uppgörelse på tid och med uppsägning. De omhvälfningar, som en verklig tullförening åstadkommer å det ekonomiska området, äro i förevarande fall så stora, att rubbningar härutinnan sedan måste anses böra vara uteslutna. Men detta åter innebär en ändring af grundlag och författning på ett område, som efter hand blifvit en ögonsten för de respektive representationerna. Häruti ligger otvifvelaktigt den största svårigheten och det egentliga hindret för en tullunion. Den innebär en djupgående författningsändring och ett afstående från den suveränitet, som representationen äger på beskattningens och tullpolitikens viktiga områden.

Och härmed hafva vi kommit till frågans kärnpunkt. Vilja de tre skandinaviska folken ingå en politisk union, bli delar af de Förenade rikena Skandinavien? En verklig tullunion syftar nämligen vida längre än endast till en ekonomisk sammanslutning. Liksom den icke är en möjlighet utan vidt gående politiska institutioner, som icke blott begränsa de ingående folkens handlingsfrihet utan äfven direkt öfvertaga deras rätt att handla, så kan den icke heller syfta till mindre än verklig politisk enhet. En tullunion måste till underlag äga tanken på denna enhet, liksom den å andra sidan är den gifna följderna af densamma. Så var det i Tyskland, och så måste det alltid blifva. För en så stor sak kunna äfven betydande ekonomiska offer med jämnmod bäras. Men äro vi i Norden vuxna denna tanke? Förvisso icke, ty den tanken mögnar dess värre sällan till frukt i fredens dagar. Men å andra sidan

kan den icke heller dö. Det förhindrar stamfrändskapen och likaså de yttre förhållandena. Detta är orsaken till, att förslaget om en verklig tullförening allt emellanåt står upp utan att dock kunna omsättas från det skugglif, som den för, till handgriplig verklighet.

Men om sålunda den verkliga tullföreningen måste tills vidare förblifva en from önskan allenast, så är därmed ingalunda sagdt, att ej en tullpolitisk sammanslutning af mindre omfattning vore på sin plats. Ser man tingen allenast från ekonomisk synpunkt, så är knappt heller den fulla tullunionen nödvändig. Ty hvad man, ekonomiskt sedt, åsyftar med en sammanslutning af detta slag är blott att ernå »en större marknad». Men en större marknad för hvad? Tydligen för landets egna produkter. Att vinna en större marknad för kolonialvaror eller andra främmande länders alster är i förevarande fall icke meningen, äfven om den större handeln däraf skulle skörda fördel. Hvad man här i Norden, och öfver hufvud när det gäller en tullpolitisk sammanslutning, afsett, är alldeles öfvervägande en större marknad för eget arbete. Men detta kan vinnas utan den fullständiga tullunionen, blott genom en gynnad behandling af de respektive ländernas egna produkter, vare sig denna bättre behandlig består uti full tullfrihet eller blott lägre tullar. Detta är alltså den fråga, som kan upptagas: böra de tre skandinaviska länderna eller, om ej alla tre, de två andra, t. ex. Sverige och Norge, ingå en öfverenskommelse af detta slag? Böra vi söka få till stånd en ny mellanrikslag i en eller annan form vare sig enbart mellan den skandinaviska halföns båda folk eller med Danmark som tredje man?

Innan vi söka svaret härpå, bör i samband med, hvad som anfördes om en så beskaffad sammanslutnings innebörd och uppgift, ett ord nämnas om dess organisation och sättet för dess förverkligande. Den svensk-norska mellanrikslagen af 1874 var byggd på den riktiga principen om tullfrihet för alstren af eget arbete; men dess brist var, att den blott fastslog tullfrihet för inhemsk tillverkning, men icke angaf, hvad som är »inhemsk tillverkning». Ty så lätt det kan synas vara i vissa fall att säga, hvad därmed bör förstås, lika svårt är det i andra. Den nutida produktionen, som rör sig med råvaror och halffabrikat af utländskt ursprung

på mångfaldigt sätt, gör det ofta ytterst vanskligt att säga, när en fabriksvara är inhemskt arbete och när icke. På denna vansklighet, som man senare förgäfves sökte häfva genom att närmare bestämma, hvad som icke skulle räknas som inhemsk tillverkning, föll lagen och måste den falla under de gifna förhållandena — olika tullsatser i de kontraherande länderna. Den enda möjligheten att skapa en mellanrikslag, som fyller sitt ändamål — att inbördes öppna marknaden för inhemskt arbete — utan att medgifva oberättigad vinst i följd af olika tullsatser å utifrån hämtade råvaror och halffabrikat, är att fastställa enahanda tullar i de kontraherande länderna eller ock åsätta en differentiantull, lika med eller ungefär lika med skillnaden mellan tullsatserna å de olika artiklarne i det ena riket och i det andra. Härigenom kommer visserligen det landet, som har den lägre tullsatsen att få betala tull, när det inför en vara till det andra, medan det senare skickar samma vara fritt, men endast på detta sätt blifva de gent emot tredje man, utländingen — hvilket ju är det viktigaste — fullt likställda inbördes. I ett fall, nämligen beträffande kläder, förfärdigade af utländskt öfvertyg, tillämpades på visst sätt denna metod i den svensk-norska mellanrikslagen från och med år 1887; och i den nya mellanrikslagen af 1890 utsträcktes principens användning till en mängd andra textil- och äfven järntillverkningar. Likaså användes den uti tullförhållandet mellan Finland och Ryssland. Den är ock den enda säkra utvägen att tillgripa, när länderna alltjämt hafva mycket olika tulltaxor; smärre skiljaktigheter kunna ofta lämnas ur räkningen. Ojämförligt bäst är likväl, att sådan olikhet icke förefinnes, då full frihet blir lika rådande för samtliga parter ifråga om allt, som skall vara fritt, d. v. s. inom landet tillverkade och bearbetade varor.

Hvad därefter beträffar frågan om verkningarne af en ny mellanrikslag och därmed ock af dess önskvärdhet, så kan det fulla svaret därå gifvas först efter en grundlig undersökning af alla hithörande förhållanden. Visserligen kan det tyckas vara en solklar sak, att en sådan anordning skulle bereda oss alla en »större marknad»; och en vidgad marknad betraktas ju med rätta som det främsta villkoret för produktionens utveckling. Men

härvid får man vakta sig för ett förhastadt omdöme. Ty det är i detta fallet skillnad på större marknad och — större marknad. Skenbart ser det ju ut, som om en sammanslagning af de tre skandinaviska folkens marknader, hvilken skulle ge ett afsättningsområde med 10 millioner människor i st. f. de nuvarande tre med respektive $2\frac{1}{4}$, $2\frac{1}{2}$ och $5\frac{1}{4}$ millioner, fördubblade afsättningsmöjligheten för Sverige och fyrdubblade den för Norge och Danmark. Men så är det ingalunda. Den större folkmängden är i ett fall som detta icke utan vidare liktydig med större afsättningsmöjligheter. Sådant inträffar endast, om den nya marknaden, som öppnas, är så att säga tom förut, såsom fallet är, då ett europeiskt land får en kolonialmarknad åt sig upplåten. Likaså om öppnandet af två marknader inbördes åtföljes af deras stängande utåt, så att främmande konkurrenser hållas tillbaka. Ty äfven då uppstår ett tomrum på den gemensamma marknaden, som omedelbart kommer kontrahenterna hvar för sig till godo. Det är detta, som föresväfvar Chamberlain i hans arbete för en tullförening med kolonierna. Men föreligger intetdera af nu angifna fall, och äro de kontraherande länderna ungefär jämspelta, så att den inre konkurrensens spänning t. ex. på industriens område är tämligen lika, så uppstår icke utan vidare genom sammanslagningen af de båda marknaderna en större sådan. Sammanslutningen medför nämligen här intet tomrum, som skall fyllas, och som genast skänker förutvarande näringar ett större afsättningsområde.

Det är emellertid sist berörda eventualitet, som föreligger i fråga om en skandinavisk tullförbindelse af angifvet slag. Ty visserligen heter det, att en sådan förbindelse måste vara protektionistisk utåt. Detta är en själfklar sak. Men ingalunda säkert är, att den skulle åtföljas af en ytterligare höjning af tullarne, hvarigenom tredje man, utländingen, visades på dörren och på det sättet ett tomrum vunnes, som kunde omedelbart bereda de tre ländernas näringsidkare bättre armbågsrum. Tvärtom skulle sannolikt hvart och ett af de tre länderna i hufvudsak behålla de tullsatser, som de nu äga. Men då blir marknadens utvidgning genom en sammanslutning något helt annat, än hvad man vanligen tänker därvid, en utvidgning på omvägar allenast som vä-

sentligen kommer att bestå uti *specialisering*. En fabrik — ty det gäller mest industrien — som nu på grund af den inhemska afsättningens litenhet nödgas tillverka t. ex. tio olika artiklar, kunde dårefter begränsa sig låt oss säga till fem eller kanske blott en artikel, för hvilken de 10 millionerna människor nu erbjöde en tillräckligt stor marknad. En sådan specialisering innebär en arbetsfördelning och en besparing, som lända isynnerhet storindustrien till mycken fördel. Men denna verkan af den större marknaden är icke en mogen frukt, som utan vidare står att plocka genast vid sammanslagningens genomförande. Den fordrar fastmer lång tid för att mogna, ej blott år utan årtionden; och vidare växer den icke fram utan många och kanske svåra offer för förut bestående företag. Ty den innebär en anpassning, som för mångt företag kan vara besvärlig nog, ja, lifsfarlig. Den omläggning af driften, som kan behövas, måste nämligen ske under häftig konkurrenskamp med andra likartade företag, som på samma sätt söka specialisera sig. Är emellertid denna anpassning en gång fullbordad, så har visserligen med specialiseringen en förutsättning för stordrift vunnits, som icke fanns före marknadernas öppnande inbördes. Detta är den enda säkra vinsten af en mellanrikslag mellan de skandinaviska länderna och af den större marknad, som en sådan skulle medföra. Den gifver sig icke af sig själf utan måste köpas med betydande ansträngningar och är långt mindre än den fördel, man vanligen tänker sig förbunden med marknadens utvidgning, men visserligen är den därför icke ringa eller utan betydelse.

De erfarenheter, som af den svensk-norska mellanrikslagen stå att vinna, bestyrka fullständigt nu antydda uppfattning. Dess egentliga fördel — ekonomiskt sedt — låg uti den specialisering, som den medförde inom vissa industrier. Norge kom sålunda efter hand att skicka oss gröfre textil- och porslinsvaror äfvensom simplare papper, medan vi i utbyte gáfvo vissa finare sorter af dessa artiklar. Man hade å ömse sidor specialiserat sig inom dessa och möjligen några andra industrier och på det sättet dragit fördel af den förstörade marknaden. Däremot kan man icke säga, att denna lag på annat sätt ökat afsättningen för det ena eller det andra landet i nämnvärd grad. Man finner detta bäst genom

att jämföra handelsomsättningens totala värden före och efter mellanrikslagens upphäfvande. Bortser man, såsom sig bör, såväl från det år, då detta skedde (juli 1897), som från det näst föregående och det näst följande, så visar det sig, att omsättningen i årligt medeltal utgjorde ¹⁾:

	Utförsel till Norge (enl. norsk statistik)	Införsel från Norge (enl. svensk statistik)
1891—95	28,7 mill. kr.	31,2 mill. kr.
1899—1902	25,4 » »	22,3 » »

Hela skillnaden är 3,3 mill. kr. uti Sveriges utförsel till Norge, och vid pass 9 mill. kr. uti Norges till Sverige, hvarvid dock är att märka, att den senare siffran sannolikt är tre millioner för hög i följd af oriktig värdesättning för åren 1891—93. Detta är alltså i klump taget hela verkan af mellanrikslagens upphäfvande. Efter den att döma har den marknad, som Sverige ägde i Norge på grund af mellanrikslagen varit försvinnande liten och äfven Norges i Sverige icke stor, om ock absolut och ännu mer relativt betydligt större. Naturligen ställer sig saken annorlunda, om man analyserar den varumassa, som under den ena och den andra perioden utbyttes, då man finner, att vissa näringsgrenar för att ej säga vissa företag fått lida betydande rubbningar uti sina respektive afsättningsområden. Men den förlust, som den ena svenska fabriken gjort genom att mista sin marknad i Norge, har en annan svensk fabrik vunnit genom det tomrum, som uppstod, då den norske fabrikanten gick ur marknaden i Sverige och vice-versa. För landet i sin helhet täcka därför, hvad Sverige beträffar, + och — hvarandra säkerligen ganska väl, ehuru alltid den förlusten å ömse sidor kvarstår, att den börjande specialiseringen vid en del fabriker mer eller mindre lidit afbräck.

Den ekonomiska fördelen af mellanrikslagen med Norge var alltså i stort sedt helt visst ej betydande. Det stora värdet uti densamma låg på annat håll — det politiska. Huru man vrider och vänder det, blir alltså detta pudelns kärna äfven i fråga om

¹⁾ Häruti ingår ej värdet af den s. k. gränstrafikens ut- och införsel, uppgående till 4 å 500,000 kr. årligen.

en mellanrikslag. Den har en politisk syftning jämte den ekonomiska, om och blott undermedvetet. Detta är dess djupaste betydelse. Men om så är, är det då någon mening uti att söka få till stånd en mellanrikslag med Danmark, med hvilket vi icke stå uti något särskildt politiskt förhållande, och med Norge, som är i färd med att sönderplocka det sista reala bandet, som för-enar det med oss — ty konsulatväsendets upplösning drager ofelbart med sig diplomatiens? Om mången därtill svarar nej, väcker det icke min undran. För min del gör jag det dock ej, och det icke blott emedan en mellanrikslag alltid har vissa ej föraktliga ekonomiska fördelar, såsom ofvan antydts, utan framför allt enär den innebär en stor framtidstanke, som man ogärna vill släppa.

Men jag tror, att vi göra rättast mot den tanken och mot oss själfva, om vi låta våra fränder i väster och söder taga de första stegen i denna sak. De ha större intresse däraf än vi, och den kommer då ej i vanrykte hos dem, såsom eljest lätt kan hända.

Återfall i brott.

Enligt den svenska kriminalstatistiken för åren 1881—1900.

Af

Docent Ludvig Widell.

Af den mångfald olika serier, som tillsammans bilda vår officiella statistik, äga ej många större intresse än kriminalstatistiken¹⁾. Och likväl torde knappast någon vara af såväl allmänheten som den statistiska vetenskapen mindre uppmärksamrad än just denna. Anledningen härtill är nog framför allt den, att vår officiella kriminalstatistik i högre grad än öfriga statistiska publikationer inskränker sig till att meddela endast själfva tabellmaterialet utan någon egentlig kommentar; den textafdelning, som tjänstgör som inledning, inskränker sig öfverhufvud till att meddela en del relativa tal, under jämförelse (oftast) blott med det närmast föregående året; den är därför till största delen tämligen värdelös. Ett sådant omdöme kan däremot ingalunda fällas om de egentliga tabellerna. Visserligen lämna äfven dessa ej så litet öfrigt att önska; framför allt är deras uppställning sådan, att de ej utan vidare kunna användas af den kriminalstatistiska vetenskapen, utan först måste i väsentliga delar omarbetas. En sådan omarbetning är visserligen mödosam men alldeles icke omöjlig; den är så mycket tacksammare att utföra, som de vunna resultaten i allmänhet lämna riklig lön för mödan. I en föregående

¹⁾ Bidrag till Sveriges officiella statistik. Litt. B. II.

årgång af denna tidskrift¹⁾ har försökts en sådan bearbetning för att erhålla ett svar på frågan, om brottsligheten är i tillväxt bland vårt folk; i det följande skola några uppgifter meddelas rörande återfallen i brott, enligt den officiella kriminalstatistiken för de senaste tjugo åren.

Studiet af återfallen i brott är för kriminalstatistiken och straffrättsvetenskapen af stor betydelse. Ytterst afser det att bidra till utredandet af den viktiga frågan om straffets förmåga att afhålla den dömda från att ånyo begå brott. För en dylik utredning fordras emellertid, att statistiken redogör för de straff, hvartill de återfallne förut dömts, med åtskillnad mellan de första, andra o. s. v. gången återfallna, samt att den fullständigt registrerar återfallen ej blott beträffande gröfre brott utan äfven i fråga om ringare brott och förseelser. Förstnämnda uppgifter meddelar emellertid vår svenska kriminalstatistik endast för tillgreppsbroten; uppgifter rörande de i ringare brott eller förseelser återfallne saknas fullständigt. Vår undersökning måste därför inskränkas till endast de i gröfre brott²⁾ återfallne eller, som den officiella termen lyder, de för gröfre brott sakfällde, som förut varit för sådana brott (ej ringare brott eller förseelser) straffade. Äfven med denna af materialets beskaffenhet föranledda inskränkning blir emellertid en undersökning om återfallen i brott af ej ringa betydelse, framför allt i moralstatistiskt afseende.

Vid beräklandet af återfallens frekvens brukar man utgå från totala antalet dömda personer och angifva, huru många häraf, i procent räknadt, som förut varit för brott straffade. Riktigast vore naturligtvis att beräkna återfallens talrikhet i förhållande till antalet straffade personer i befolkningen. I brist på uppgifter häröfver, synes mig det bästa sättet vara att ställa de återfallne i förhållande icke till samtliga, utan till de första gången dömda.

¹⁾ Arg. 1901: ss. 48 ff.

²⁾ «Till gröfre brott hänföras sådana förbrytelser, för hvilka kan ådömas dödsstraff, straffarbete eller afsättning från ämbete eller tjänst, likväl med iakttagande däraf, att, då för ett brott, jämte straffarbete, böter ingå i straffatituden, det anses för gröfre brott endast i det fall, att straffarbete, fängelse eller afsättning ådömts».

Under förutsättning, att de sistnämndes antal är ungefärligen stationärt, kan man då direkt beräkna sannolikheten för en straffad person att återfalla i brott, en sannolikhet, som är olika för olika kön, arter af brott o. s. v. Är antalet första gången dömda icke stationärt, utan stadt vare sig i ökning eller minskning, bör detta gifvetvis iakttagas vid siffrornas bedömande. Vid stigande antal första gången dömda kommer den beräknade frekvensen af återfallen sannolikt att blifva något, om också obetydligt lägre än den verkliga tendensen till återfall, vid sjunkande antal första gången dömda omvänt.

Om antalet första gången sakfällda sättes = 1,000, utgjorde antalet i brott återfallna

	På landsbygden		I städerna		I hela riket	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1881—85	392	123	496	479	447	293
1886—90	328	119	518	468	424	282
1891—95	299	82	620	612	454	346
1896—1900	279	122	606	566	439	367

Återfall äro sålunda betydligt vanligare bland män än bland kvinnor. Egentligen är det dock endast på landsbygden, som detta är förhållandet, i städerna är frekvensen föga mindre bland kvinnorna än bland männen¹⁾. Att döma af siffrorna här ofvan skulle för öfrigt återfallen öfverhufvud vara väsentligen talrikare i städerna än på landsbygden. Emellertid torde denna olikhet till god del vara endast skenbar. Den kan säkerligen till stor del förklaras af, att många straffade personer från landsbygden efter utståndet straff lämna hemorten, där deras anseende är förstördt, och — naturligtvis — flytta till städerna, de allt uppslukande²⁾.

¹⁾ Här, liksom öfverallt i det följande, där ej motsatsen uttryckligen säges, afses återfallens relativa antal, i förhållande till de första gången sakfällde.

²⁾ En omständighet, som måhända äfven kan påverka siffrorna, är, att brotten i allmänhet afdömas af den rätt, inom hvars domvärjo de begåtts; brott, som af en landtman begås i stad, afdömes sålunda af rådhusrätt och kommer i statistiken att belasta städernas konto. Att fördela de i brott återfallne efter deras hemort medgifver ej materialet.

Härigenom förklaras äfven det ofvan påpekade förhållandet, att återfallen bland kvinnorna äro så utomordentligt talrika i städerna, eller, närmare bestämdt, att under det återfallen bland männen äro föga mer än dubbelt så talrika i städerna som på landsbygden, äro de bland kvinnorna mer än fyra gånger så talrika. En benägenhet hos straffade personer att flytta till städerna för att dölja sin vanära måste nämligen gifvetvis vara mycket starkare hos kvinnorna än hos männen, häre torde en hvar, som känner förhållandena på landsbygden, gifva mig rätt. Emellertid är nog detta antagande ej tillräcklig förklaringsgrund till hela skillnaden mellan städernas och landsbygdens återfallsfrekvens, till någon del är den säkerligen icke skenbar utan verklig. Detta framgår af en undersökning af förhållandena under de särskilda femårsperioderna, såsom nedan skall visas.

Enligt tabellens siffror för hela riket har sedan början af 1880-talet frekvensen af återfallen för männens del varit ungefär stationär, för kvinnornas däremot betydligt ökats. Landsbygdens siffror visa minskning för männen, stillastående för kvinnorna, städernas ökning för såväl män som kvinnor. Huruvida man häraf kan sluta till motsvarande förändringar i fråga om den verkliga tendensen till återfall i brott, beror på, såsom förut nämnts, om antalet för första gången dömda varit stationärt eller undergått förändring. Vid betraktande af de absoluta talen i tab. I¹⁾ finner man, att de relativa frekvenstalen för kvinnornas del utan vidare kunna antagas såsom mätare på tendensen till återfall. För männens del ställer sig saken mera tvifvelaktig, möjligen är den minskning af ifrågavarande tendens, som landsbygdens siffror skulle häntyda till, endast skenbar. — Det påpekades, att städernas siffror visa ökning för båda könen. Denna företeelse kan svårligen förklaras af förut berörda inflyttning till städerna af straffade personer, den måste därför förorsakas af en verklig stegring af tendensen till återfall. Men då måste också denna tendens, i hvarje fall numera, vara större i städerna än på landsbygden. Ty var den i början af 80-talet åtminstone lika stor i städerna som på landsbygden, något som ingen anledning finnes att be-

¹⁾ Se s. 283.

tvifla, och har den sedan dess ökats i städerna, men varit stationär eller minskats på landsbygden, så måste den ju nu vara störst i de förstnämnda.

I det föregående hafva samtliga återfall, oafsedt om de skett första, andra eller en senare gång, satts i förhållande till de första gången dömda. Rätteligen borde endast de första gången återfallna ställas i relation till de sistnämnda, de andra gången återfallna däremot till de första gången återfallna o. s. v. Endast på så sätt är det möjligt att få ett exakt mått på återfallstendensen. Tyvärr meddelar vår officiella statistik den härför erforderliga klassificeringen af återfallen endast beträffande tjufnadsbrotten. För dessa ställer sig förhållandet på följande sätt. På 1,000 af de för första, andra, tredje, fjärde och femte resan stöld dömda ¹⁾ utgjorde de resp. andra, tredje, fjärde, femte och sjätte resan eller oftare ²⁾ dömda:

I hela riket:	2:dra resan	3:dje resan	4:de resan	5:te resan	6:te resan eller oftare
1881—85	278	551	571	610	154
1886—90	290	542	571	509	521
1891—95	232	542	605	644	604
1896—1900	217	599	630	690	1100
<hr/>					
1881—1900:					
På landsbygden	202	576	601	653	416
I städerna	284	550	590	599	713
I hela riket	252	558	593	616	612

Man kan sålunda säga, att i medeltal hvar fjärde person, som första gången dömes för stöld, kommer att ånyo begå samma brott. Har en gång återfallet skett, så är sedan sannolikheten för, att det skall upprepas, mycket stor och blir för hvarje gång, det sker, allt större och större. Frukta för straffet visar sig endast i ringa mån kunna afhålla den, som en gång blifvit en yrkestjuf,

¹⁾ Håri inbegripas jämväl de, som förut dömts för rån; deras antal är emellertid så litet, att det ej kan nämnvärdt inverka på siffrorna.

²⁾ Den officiella statistiken talar visserligen endast om »sjätte resan stöld», men att härunder inbegripas jämväl de, som dömts för sjunde resan o. s. v., framgår af en jämförelse mellan siffrorna i tab. 8 och 9.

från att ständigt ånyo hemfalla under lagens arm. — På landsbygden synes frekvensen af de första återfallen vara något lägre än i städerna, antagligen åtminstone delvis beroende på förut berörda förhållande. Däremot äro senare återfall vanligare på landsbygden än i städerna, måhända en följd af landsbygdens sämre polisväsen.

Ett undantag från regeln, att tendensen till återfall stegras, ju oftare återfallet upprepas, synas de sjätte gången eller oftare dömda utgöra. Detta dock endast skenbart. Återfallens talrikhet beror nämligen ej blott på de straffade personernas benägenhet att ånyo begå brott; det fordras äfven, att tillfälle eller, om man så får säga, tid till återfall gifves. Om redan vid de tidigare återfallen långvariga frihetsstraff ådömas, kommer utrymmet för senare återfall att blifva ringa: människans lifstid är ju begränsad. Nu satte strafflagen före 1890 strafflatitudens minimum för fjärde gången eller oftare upprepad stöld till fyra eller vid synnerligen förmildrande omständigheter två års straffarbete, maximum var tio års eller vid kvalificerad stöld lifstids straffarbete. Häraf förklaras då lätt det ringa antalet personer, som under åren 1881—85 dömts för stöld sjätte gången eller oftare ¹⁾. Emellertid synes redan före 1890 års lagändring utvecklingen hafva gått i den riktning, att man ådömt allt kortvarigare straff, allt mera tillämpat strafflatitudens minimum. Samtidigt stiger också antalet af sjätte resan eller oftare dömda ¹⁾. Genom 1890 års lag ändrades så straffbestämmelserna för itererad stöld. Strafflatitudens minimum vid fjärde gången eller oftare upprepad stöld sänktes från fyra års till sex månaders straffarbete, maximum sattes vid tio år. Verkan häraf i afseende på återfallen visar sig i den sista femårsperiodens höga siffror för dem, som femte och sjätte gångerna eller oftare dömts för stöld. En synnerligen lefvande bild af den minskning i straffens längd, som förorsakats dels af 1890 års lag, dels af den föregående utvecklingen af domstolarnes praxis, gifver nedanstående sammanställning af de straff för rån eller tjufnadsbrott, som senast före återfallet ådömts för itererad stöld sakfälda personer. Att bland dessa straff ingå äfven sådana, som ådömts för

¹⁾ Se de absoluta talen i tab. II (s. 283).

rån, där sådant föregått stöld, är utan betydelse, då dessa fall äro så fåtaliga, att de ej nämnvärdt inverka på siffrorna.

Dömda för stöld:	I procent af samtliga dömda utgjorde de, som dömts till straffarbete på					10 år eller lifstid ²⁾
	högst 1 år eller fängelse	1—3 år ¹⁾	3—6 år ¹⁾	6—10 år ¹⁾	—	
Andra resan	1881—85	90,5	8,2	1,1	0,2	—
	1886—90	92,4	6,9	0,7	—	—
	1891—95	93,1	5,7	0,9	0,3	—
	1896—1900	95,6	4,3	0,1	—	—
Tredje resan	1881—85	57,3	38,1	3,9	0,5	0,2
	1886—90	61,3	33,9	4,2	0,4	0,2
	1891—95	77,3	18,8	3,5	0,4	—
	1896—1900	83,6	14,1	1,9	0,4	—
Fjärde resan	1881—85	8,0	57,9	29,8	3,7	0,6
	1886—90	10,1	63,7	23,2	2,0	1,0
	1891—95	42,5	46,7	9,8	0,7	0,3
	1896—1900	50,4	43,9	4,8	0,6	0,3
Femte resan	1881—85	—	6,4	44,6	35,3	13,7
	1886—90	—	11,0	65,5	15,2	8,3
	1891—95	6,6	35,5	47,2	7,6	3,1
	1896—1900	26,4	51,5	16,5	3,9	1,7
Sjätte resan eller oftare	1881—85	—	3,0	33,3	24,3	39,4
	1886—90	—	5,2	47,4	23,7	23,7
	1891—95	0,8	19,9	44,6	25,6	9,1
	1896—1900	13,4	49,2	28,3	5,9	3,2

Medan under åren 1881—85 94 % af dem, som femte och sjätte gångerna eller oftare dömts för stöld, förut senast varit straffade med minst 3 års straffarbete och mer än hälften (51 %) med minst 6 års, hade under åren 1896—1900 ej fullt tredjedelen (30 %) undergått förstnämnda och endast 7 % sistnämnda bestraffning. Det är ingenting mindre än en fullständig revolution, som strafflagens stadganden om tillgreppsbroten och ännu mera domstolarnas sätt att tillämpa dessa stadganden undergått under endast de sista tjugo åren. Man har frångått den nedärfda föreställningen om,

¹⁾ Sistnämnda är ej inräknadt.

²⁾ I sistnämnda fall naturligtvis benådade.

att egendomsbrotten skulle vara särskildt farliga och därför borde beläggas med så höga straff. I synnerhet har uppfattningen af iterationens betydelse för straffets bestämmande blifvit i grund förändrad.

Till följd af dessa omständigheter är det omöjligt att afgöra, om tendensen till återfall i tjufnadsbrott ökats eller minskats sedan 80-talets början. Endast beträffande de första gången återfallna (de andra gången dömda) kunna siffrorna lämna svar på denna fråga. De tyda i det hela på en ej så obetydlig minskning. Från 278 ‰ af de första gången dömda under åren 1881—85 ökas siffran till 290 ‰ 1886—90, men minskas sedermera under de följande femårsperioderna till resp. 232 och 217 ‰. Ej osannolikt är, att denna minskning beror på de ändrade straffbestämmelser för första resan stöld, som infördes 1890. Före detta år skulle för stöld alltid dömas till straffarbete med åtföljande förlust af medborgerligt förtroende, men genom 1890 års lag medgafs att vid förmildrande omständigheter döma till fängelse och då utan vanfrejd. Det förefaller, som om denna lagändring skulle hafva medfört en minskning af återfallen. Därmed vore nyttan af denna reform på det kraftigaste sätt ådagalagd, men då borde också införandet af villkorliga straff medföra en ännu starkare verkan till minskande af återfallens antal.

Sannolikheten för, att en straffad person skall återfalla i brott, växlar högst betydligt, beroende på, hvilket brott han förut dömts för. Vid somliga förbrytelser, äro återfall mycket vanliga, vid andra däremot mera sällsynta. I tabellen härnedan meddelas återfallsfrekvensen för de viktigare slagen af brott och särskildt för hvardera könet. Beräkningen har skett på så sätt, att de återfallne grupperats efter de brott, hvarför de dömts före sitt återfall, och sedan ställts i relation till de för samma brott första gången dömda. Förbrytelserna hafva härvid grupperats i de två hufvudafdelningarna: brott mot person, omfattande jämväl förbrytelser mot stat och religion samt allmän ordning och sedlighet, samt brott mot egendom, härunder inbegripna meneds- och förfalskningsbrott. Där ingen siffra finnes utsatt för kvinnorna, antingen saknas

återfall, eller är deras antal så ringa, att en procentberäkning skulle blifva meningslös.

	Återfallsprocent	
	Män	Kvinnor
Brott mot offentlig myndighet ¹⁾	13,4	—
Fridsbrott	8,9	—
Sedlighetsbrott	10,6	—
Våldtäkt	12,6	—
Mord, dråp och misshandel	15,3	2,4
Öfriga personbrott ²⁾	24,7	—
<u>Samtliga personbrott</u>	<u>14,5</u>	<u>2,5</u>
Mened	7,9	—
Förfalskning	27,6	20,2
Bedrägeri ³⁾	10,2	17,1
Mordbrand och skadegörelse	13,6	—
Stöld och rån	69,2	55,5
<u>Samtliga egendomsbrott</u>	<u>57,4</u>	<u>47,7</u>

För båda könen tillsammans utgjorde återfallsprocenten: vid mord, dråp och misshandel 12,7, förfalskning 26,7, bedrägeri 11,0, stöld och rån 68,8, samtliga personbrott 12,8 och samtliga egendomsbrott 56,1 %.

Af tabellens siffror framgår, att återfall förekomma mycket mindre ofta bland dem, som dömts för brott mot person, än bland dem, som dömts för brott mot egendom. Ett motsatt förhållande vore också knappast tänkbart. Personbrotten begås ju till största delen i lidelse, säkerligen ofta under rusets inflytande; de äro sålunda i allmänhet att tillskrifva ett tillfälligt motiv. Dessutom betraktas de flesta personbrotten hvarken af strafflagen eller den allmänna meningen såsom i egentlig mening vanärande, de medföra endast undantagsvis förlust af medborgerligt förtroende. En person, som straffats för dylikt brott, har därför väsentligt lättare för att upprätta sig än en, som straffats för ett vanärande egen-

¹⁾ Stats- och religionsbrott inräknade.

²⁾ Frihetsbrott (utom våldtäkt), tvegifte, falsk anklagelse och ärekränkning, motvärn af åverkare samt brott i ämbete och brott mot tryckfrihetslagen.

³⁾ Brott i konkurs (Straffl. kap. 23) inräknade.

domsbrott. — Kvinnorna visa nästan genomgående lägre siffror än männen. Beträffande personbrotten är detta en naturlig sak, då kvinnor mycket sällan begå andra dylika brott än barnamord och återfall vid dylikt brott är ytterst sällsynt. Totala antalet kvinnor, som under åren 1881—1900 dömts för andra personbrott än mord, dråp och misshandel, utgjorde blott 121, återfall förekommo knappast, de uppgingo till blott 5. De för mord m. m. första gången dömda voro visserligen mycket talrikare, 1346, men återfallen voro äfven här ytterst fåtaliga, endast 32 (2,4 %). Af förstnämnda antal utgöres den allra största delen af kvinnor, som dömts för barnamord. Det ringa antalet återfall bland dessa visar, att barnamordet är en förbrytelse af väsentligen annat slag än de öfriga; ur återfallssynpunkt är det att betrakta som det minst elakartade af alla brott. — Beträffande egendomsbrotten är kvinnornas ställning betydligt mindre fördelaktig. Visserligen visa äfven här männen högre siffror, men skillnaden är ej synnerligen stor, ja, i fråga om bedrägeribrotten äro återfall bland kvinnorna vanligare än bland männen. Sättes männens återfallsfrekvens lika med 100, utgör kvinnornas: vid förfalskning 73, stöld och rån 80, bedrägeri 168, däremot vid mord, dråp och misshandel blott 16.

Vi skola så undersöka, huru återfallsfrekvensen vid de olika slagen af brott utvecklats sig, om den ökat eller minskats sedan början af den tidrymd, vår undersökning omfattar. Härvid måste vi dock inskränka oss till de kategorier af brott, som hafva det största absoluta antalet fall: brott mot offentlig myndighet; mord, dråp och misshandel; förfalskning; bedrägeri samt stöld och rån. Vid öfriga förbrytelser äro de absoluta talen så små, att »de stora talens lag» knappast kan göra sig gällande. För förstnämnda slag af brott utgör återfallsprocenten för båda könen tillsammans, beräknad på samma sätt, som förut skett, för hela tiden 1881—1900:

	Brott mot offentlig myndighet	Mord, dråp och misshandel	Förfalskning	Bedrägeri	Stöld och rån
1881—85	14,7	10,9	21,5	10,8	60,5
1886—90	12,4	11,9	22,1	7,5	65,6
1891—95	15,2	13,4	29,3	14,2	67,2
1896—1900	11,9	13,9	34,7	11,2	74,3

I fråga om brott mot offentlig myndighet samt bedrägeri visar återfallssiffran ingen märkbar tendens till vare sig ökning eller minskning. Däremot visar gruppen »mord, dråp och misshandel» någon tillväxt af återfallsfrekvensen samt gruppen »stöld och rån» en betydande sådan, denna sistnämnda säkerligen till största delen beroende på förut påpekade ökning af deras antal, som sjätte gången eller oftare dömts för stöld. Särskildt märklig är den ofantliga stegringen af återfallen bland de för förfalskningsbrott dömda, en stegring, som är så mycket svårare att förklara, som bedrägeribrotten, hvilka rimligtvis borde följa samma tendens som förfalskningsbrotten, icke visa någon dylik tillväxt af återfallens antal.

En motsvarande undersökning för hvarterdera könet särskildt är möjlig att utföra endast i fråga om gruppen »stöld och rån». Beträffande öfriga brott äro de absoluta talen för kvinnorna så små, att tillfälligheterna få ett allt för stort spelrum och regelbundenheten fullständigt försvinner. Återfallsprocenten bland de för stöld och rån dömda utgjorde:

	1881—85	1886—90	1891—95	1896—1900
För männen	62,4	68,0	70,4	76,3
» kvinnorna	49,1	51,6	59,7	61,6

Siffrorna visa sålunda tillväxt för båda könen, något starkare för kvinnorna. Stigningen utgör för dessa 25 % af 1881—85 års siffra, för männen 22 %.

För samtliga öfriga brott utgjorde återfallsprocenten:

	1881—85	1886—90	1891—95	1896—1900
För männen	15,1	14,3	17,9	16,0
» kvinnorna	6,2	3,9	6,0	8,6

Äfven dessa siffror visa sålunda ökning för båda könen, för männens del dock en mycket ringa, som dessutom säkerligen endast är skenbar. Förut¹⁾ har nämligen visats, att totala återfallsprocenten för männen icke ökats, utan snarare minskats. Detta strider tydligen emot beräkningarna här ofvan, enligt hvilka återfallen ökats i fråga om såväl stöld och rån som, ehuru i mindre grad, äfven öfriga brott. Orsaken till denna olikhet ligger däri,

¹⁾ S. 271.

att till grund för förstnämnda beräkningar lagts det verkliga antalet första gången dömda personer, med afdrag för de fall, där en person dömts för brott af mer än ett slag och sålunda i statistiken räknats dubbelt eller flerdubbelt. Vid beräkningen af återfallsfrekvensen vid de olika slagen af brott har ett sådant afdrag tydligen icke kunnat ifrågakomma. Här af blir emellertid en följd, att då dessa sistnämnda beräkningar sammanslås, måste det uppstå ett mycket stort antal dubbelräkningar, som icke kunna undvikas. Beräkningen af återfallsfrekvensen vid andra slag af brott än stöld och rån kan därför icke tillerkännas samma vitsord som beräkningarna af samma frekvens i dess helhet samt vid stöld och rån. Då för sistnämnda brott siffrorna angifva en afgjord ökning, men däremot i det hela stillastående eller minskning, måste sålunda återfallen vid andra brott än rån och stöld hafva minskats, nämligen då de tagas öfver ett. Detta utesluter icke, att ju flera grupper bland dem kunna visa ökning, då de behandlas hvar för sig, något som vi i det föregående också funnit vara det verkliga förhållandet beträffande förfalskning, mord m. m.

I tab. III¹⁾ redogöres för de olika kombinationerna mellan föregående brott och återfallsbrott. I allmänhet förefinnes tydligen en tendens till att vid återfall begå brott, likartadt med det, hvarför närmast förut bestraffning undergått. Framför allt framträder denna tendens skarpt, om man inskränker sig till att skilja mellan endast de två hufvudslagen af förbrytelser: brott mot person och brott mot egendom. Af samtliga under åren 1881—1900 i brott återfallna, som förut straffats för personbrott, återföllu 60,4 % till personbrott; af de förut för egendomsbrott straffade återföllu 92,3 % till egendomsbrott. Vid en längre gående specialisering af förbrytelserna framträder af naturliga skäl tendensen mindre tydligt, den är dock i allmänhet fullt märkbar och vid vissa slag af brott t. o. m. mycket utpräglad. Så återföllu 46,4 % af dem, som före det nya brottets begående straffats för brott mot offentlig myndighet, i brott af samma slag; för gruppen »mord, dråp och misshandel» utgör motsvarande siffra 41,9 %, och för gruppen »stöld och rån» stiger den ända till 86,8 %.

¹⁾ Se s. 284.

Genom att jämföra slutsummorna för de vertikala kolumnerna i tab. III med de horisontala kolumnernas finner man, att vid vissa slag af förbrytelser återfall äro vanligare *från* än *till* dessa brott och omvänt vid andra, eller m. a. o. att vissa brott i öfvervägande grad inleda en brottslig bana, andra däremot tillhöra ett längre framskridet stadium därpå. Särskildt märkligt är förhållandet beträffande förfalsknings- och bedrägeribrotten. De förstnämnda tillhöra i öfvervägande grad begynnelsestadiet, de sistnämnda däremot ett mera framskridet dylikt. Af samtliga i brott återfallna hade 606 förut undergått bestraffning för förfalskning, men endast 366 begingo vid återfallet förfalskningsbrott; däremot hade endast 140 förut straffats för bedrägeri, under det 423 vid återfallet begingo bedrägeribrott.

Beträffande tiden, som förflutit emellan det föregående straffets utstående och det nya brottets begående, finnes uppgift i fråga om tjufnadsbrotten. I procent af de för andra, tredje o. s. v. resan stöld dömda utgjorde de, som senast undergått straff för stöld¹⁾ under

Dömda för stöld:	samma år, som den nya domen föll-des, eller året därförut	2:dra—3:dje året därförut	4:de—5:te året därförut	6:te—10:de året därförut
2:dra resan	50,0	24,9	11,8	13,3
3:dje »	54,5	22,4	11,0	12,1
4:de »	53,8	23,6	10,9	11,7
5:te »	56,9	23,7	9,4	10,0
6:te » eller oftare	68,2	19,5	7,7	4,6

Vanligen sker återfallet sålunda kort efter, sedan det föregående straffet utstått, och i allmänhet allt hastigare, ju oftare återfallet upprepas.

¹⁾ Härvid har hänsyn ej tagits till dem, för hvilka uppgift om tiden ej föreligger. Därjämte hafva uteslutits de, som återfallit, sedan mer än 10 år förflutit efter det senaste straffets utstående. Sedan 1890 betraktas nämligen ej dessa såsom skyldiga till itererad stöld utan dömas för första resan. I någon mån inverkar detta äfven på en del i det föregående meddelade siffror. Någon korrektion med anledning häraf har jag dock ej ansett mig behöfva vidtaga.

Den officiella kriminalstatistiken meddelar slutligen en del uppgifter rörande de i brott återfallnes personliga förhållanden, deras ålder, civilstånd, kristendoms-kunskap, bildningsgrad och förmögenhetsvillkor. Emellertid kunna bland dessa endast uppgifterna rörande ålder och civilstånd tillerkännas något större värde, och skall jag därför här endast sysselsätta mig med dessa.

I procent af samtliga under åren 1881—1900 första gången dömda resp. i brott återfallna¹⁾ utgjorde de, som voro:

	under 18 år	18—21 år	21—30 år	30—40 år	40—50 år	50—60 år	60 år och däröfver
Första gången dömda	13,3	17,7	39,3	16,7	8,0	3,5	1,5
I brott återfallna	3,4	8,8	35,6	26,6	14,3	7,6	3,7

Af de första gången dömda voro 70 %, af de i brott återfallna endast 48 % under 30 år gamla. Att de sistnämndas ålder i genomsnitt måste vara betydligt högre än de förstnämndas, är ju för öfrigt en själfklar sak, så mycket mera som här är fråga om ej blott de första återfallen utan äfven senare upprepade. — Af större intresse är att undersöka, huruvida det kan påvisas någon vare sig höjning eller sänkning af de återfallnas ålder under de tjuugo år, vår undersökning omfattar.

I procent af samtliga i brott återfallna¹⁾ utgjorde de, som voro:

	under 18 år	18—21 år	21—30 år	30—40 år	40—50 år	50—60 år	60 år och däröfver
1881—85	3,0	8,0	33,5	24,3	17,7	9,5	4,0
1886—90	2,2	7,4	37,2	26,8	14,5	8,0	3,9
1891—95	4,6	9,8	36,1	26,8	11,7	6,8	4,2
1896—1900	3,7	9,6	35,6	28,2	13,6	6,3	3,0

Någon mera utpräglad tendens till förändring i vare sig den ena eller andra riktningen kan man ej finna af dessa siffror. Den ringa ökning, som visar sig för de lägre åldrarne, kan nämligen lätt förklaras af de förut omnämnda lagändringarna 1890. Återfallsstatistikens siffror kunna sålunda ej anföras till stöd för den ofta hörda klagan öfver det tilltagande antalet ungdomliga förbry-

¹⁾ Med uteslutande af dem, för hvilka uppgift rörande ålder saknas.

tare. Hur förhållandet i den delen ställer sig beträffande de första gången dömda, är här ej tillfälle att undersöka.

Rörande de dömdes civilstånd meddelar nedanstående tabell uppgifter; siffrorna angifva procent af hela antalet ¹⁾).

	M ä n			K v i n n o r		
	Ogifta	Gifta	Änklingar	Ogifta	Gifta	Änkor
Första gången dömda	77,4	20,7	1,9	77,6	17,2	5,2
I brott återfallna	79,4	17,1	3,6	73,8	16,7	9,5

Fördelniugen efter civilstånd är sålunda ungefär densamma för båda könen, endast att änkornas siffra är väsentligt högre än änklingarnes, detta naturligtvis beroende på, att de förstnämnda utgöra en betydligt större del af befolkningen än de sistnämnda. Att brottsligheten bland de gifta är jämförelsevis ringa, kan ju lätt förklaras, öfverraskande är däremot, att skillnaden härvid är så obetydlig mellan de första gången dömda och de i brott återfallna.

¹⁾ Med uteslutande af dem, för hvilka uppgift rörande civilstånd saknas.

TAB. I.

Antalet för gröfre brott sakfällda.

Summa för femårs-period	Första gången sakfällda						I brott återfallna					
	Landsbygden		Städerna		Hela riket		Landsbygden		Städerna		Hela riket	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
1881/85	2557	538	2917	496	5474	1034	1002	66	1447	237	2449	303
1886/90	2600	480	2659	421	5259	901	854	57	1377	197	2231	254
1891/95	3087	503	2882	502	5969	1005	923	41	1787	307	2710	348
1896/1900	3545	425	3400	521	6945	946	988	52	2062	295	3050	347

TAB. II.

Antalet för stöld sakfällda.

Summa för femårs-period	Landsbygden						Städerna						Hela riket					
	1:sta resan	2:dra resan	3:dje resan	4:de resan	5:te resan	6:te resan	1:sta resan	2:dra resan	3:dje resan	4:de resan	5:te resan	6:te resan	1:sta resan	2:dra resan	3:dje resan	4:de resan	5:te resan	6:te resan
1881/85	1535	382	236	139	96	13	2473	734	379	212	118	20	4008	1116	615	351	214	33
1886/90	1281	301	170	111	60	20	1917	627	333	176	86	56	3198	928	503	287	146	76
1891/95	1623	250	143	83	66	33	2397	684	363	223	131	86	4020	934	506	306	197	119
1896/1900	1466	259	137	79	47	46	2630	629	395	256	184	208	4096	888	532	335	231	254

TAB. III.

De i brott återfallne, fördelade efter de brott, de vid återfallet dömts för, samt de brott, de senast undergått bestraffning för ¹⁾.

I brott återfallne, som vid återfallet dömts för:	Senast före återfallet hafva undergått bestraffning för:											Summa	
	Brott mot person						Brott mot egendom						
	Brott mot offentlig myndighet	Fridsbrott	Våldtäkt och sedlighetsbrott	Mord, dråp och misshandel	Öfriga	Summa	Mened	Förfalskning	Bedrägeri	Mordbrand och skadegörelse	Stöld och rån		Summa
Brott mot offentlig myndighet	147	7	5	106	11	276	1	15	4	6	288	314	590
Fridsbrott	7	5	1	57	2	72	1	4	—	3	43	51	123
Våldtäkt och sedlighetsbrott	—	1	9	15	1	26	—	1	—	1	33	40	66
Mord, dråp och misshandel	57	29	12	406	16	520	3	24	4	14	359	404	924
Öfriga brott mot person	2	—	1	15	4	22	—	7	2	—	25	33	56
Summa brott mot person	213	42	28	599	34	916	5	51	10	24	753	842	1759
Mened	2	1	—	7	1	11	1	3	2	3	20	29	40
Förfalskning	2	—	6	13	4	25	2	105	13	2	219	341	366
Bedrägeri	6	—	5	14	2	27	7	74	42	3	270	396	423
Mordbrand och skadegörelse	3	—	2	20	1	26	1	8	—	10	58	77	103
Stöld och rån	91	17	44	315	44	511	18	365	73	58	8683	9197	9708
Summa brott mot egendom	104	18	57	369	52	600	29	555	130	76	9250	10040	10640
Summa	317	60	85	968	86	1516	34	606	140	100	10003	10882	12389

¹⁾ Utan afdrag för de fall, där samma person dömts för brott af mer än ett slag.

Den britiska imperialismen.

Af

F. Oscar Lagerstedt.

II.

Commercial Union.

»Det britiska världsväldet är för närvarande utsatt för anfall från alla sidor, och vi måste i vår isolering lita på oss själfva. Vi måste knyta fastare samman banden af frändskap och sympati, ja, äfven banden af egen fördel. Om vi genom att framhärda i ekonomiskt pedanteri och genom att sätta vår lit till gamla fetischer förlora de möjligheter till en närmare förening, som erbjudas oss af våra kolonier, om vi lämna obeaktade de gynnsamma tillfällen, som nu äro inom räckhåll, och ej begagna oss af hvarje dylikt tillfälle att försäkra oss om, att det britiska rikets handel bevaras i britiska händer, förtjäna vi verkligen det nederlag, som vi då ovillkorligen komma att lida.»

(CHAMBERLAIN den 16 maj 1902.)

Då Adam Smith år 1776 i sin »*Wealth of Nations*» gaf första impulsen till en närmare sammanslutning af det britiska rikets olika delar, anade väl han och hans samtida föga, att ett och ett fjärdedels århundrade senare i tiden representanter från detta rikets alla kolonier skulle samlas i engelska hufvudstaden för att diskutera ett projekt att utveckla rikets handel, ett projekt, baserat just på hans teori, att »det britiska riket bör inom sina egna gränser erbjuda en ofantlig inländsk marknad för allt, hvad rikets olika delar producera».

Under det århundrade, som förflutit, sedan denna teori råkade i misskredit, hafva gränserna för denna inländska marknad

betydligt utvidgats genom förvärfvande af nya kolonier, så att det britiska kolonialväldet nu är två gånger större än det var vid det 18:de århundradets slut. Jämfördt med moderlandet är detta kolonialrike nu ej mindre än 99 gånger större än detta.

Då Adam Smith fäste uppmärksamheten på möjligheten af, att kolonierna i en framtid skulle kunna tillfredsställa Storbritanniens behof af sådana varor, som tills vidare måste importeras från utlandet, tillvann sig denna teori allmänt beaktande, hufvudsakligen emedan den för ett glest befolkadt land, som just börjat af sina egna naturliga hjälpkällor draga större fördelar än det själf hade användning för, ställde i utsikt möjligheten af att kunna betydligt utvidga sin utrikes handel.

Efter en tid af Manchester-politisk likgiltighet för kolonierna började man alltsedan två, tre årtionden tillbaka åter att med värme omfatta Adam Smiths handelsimperialism, men nu af helt andra skäl, nämligen engelska befolkningens hastiga tillväxt, hvilken förvandlat landet till ett af de tätast befolkade på jorden, samt industriens och invånarnes ökade beroende af yttre källor för respektive råmateriel och lifsmedel.

I början af 1840-talet hvilade handelsförbindelsen mellan Storbritannien och dess kolonier på reciprocitetssystemet. Varor från kolonierna, sådana som spannmål, trä, socker, kaffe, tobak, hudar, pelsvaror etc., belades i England med lägre tull än samma slags varor från främmande länder. Bomull från kolonierna infördes tullfritt, under det att utländsk bomull var belagd med tull. Å andra sidan pålades ett stort antal utländska produkter vid införseln till kolonierna tull eller högre tullsatser än samma slags varor från England.

Då frihandelspolitiken år 1846 segrade i England, gaf moderlandet efter för koloniernas påtryckningar och fordrade ej längre särskilda förmåner för sin export. Samtidigt började England, naturligt nog, men nu under koloniernas högljudda protester, att reducera och indraga de tullförmåner, som beviljats koloniernas export. År 1846 reducerades tullen på förarbetade varor till 10 proc. af värdet för utländska och 5 proc. för koloniala produkter. Sju år senare reducerades tarifferna för utländska varor delvis med 50 proc., d. v. s. till samma nivå som för kolo-

niala produkter. Preferenstillarne kvarstodo dock för vin, spirituosa, födoämnen och en del andra artiklar ända till år 1860, då de med ingåendet af handelstraktaten med Frankrike bortfölo.

England gick emellertid ännu längre i frihandelskonsekvens och beviljade först Kanada år 1849 och sedan de öfriga autonoma kolonierna år 1854 rättighet att själfva bestämman sin tullpolitik. Frihandlarne väntade naturligtvis, att kolonierna skulle följa moderlandets exempel och öfvergå till frihandelslägret, men utvecklingen gick i alldeles motsatt riktning. Tullar pålades i finanssyfte och bibehöllos i skyddssyfte, en öfvergång som i de flesta kolonierna ägde rum på 1870-talet. Nya Syd-Wales utgjorde det enda undantaget härifrån; det bibehöll sin frihandel ända till 1892 och återvände till densamma efter en kort protektionistisk period år 1895.

England kom alltså att till sina kolonier intaga en annan handelspolitisk ställning än alla andra kolonialstater intaga till sina. Under det dessa senare exportera sina produkter tullfritt till sina kolonier eller åtminstone åtnjuta preferentiella tullförmåner, är däremot Englands handelspolitiska ställning till sina kolonier identisk med främmande staters. De flesta af kolonierna till och med söka uppamma egna industrier genom skyddstullar, riktade mot den engelska. Ja, ända till år 1898 var England genom handelsfördrag bundet att ej af kolonierna mottaga några tariff-förmåner, hvilka dessa ej voro villiga samtidigt erbjuda Tyskland och Belgien.

Det är mot detta förhållande, att ett politiskt helt i handelspolitiskt afseende bildar af hvarandra oberoende och hvarandra mer eller mindre öppet bekämpande delar, som den imperialistiska rörelse riktar sig, hvilken sträfvar för en närmare ekonomisk sammanslutning af det britiska riket. Anhängarna af denna rörelse äro ej nöjda med de medel för ett dylikt närmande, hvilka de senaste årtiondena skapat, såsom direkta telegraf- och ångbåtsförbindelser mellan England och kolonierna och dessa sinsemellan, *Canadian Pacific*-järnvägen, en ordnad emigration från moderlandet till kolonierna etc., utan de fordra, att England och kolonierna genom tullpolitiska åtgärder skola skaffa hvarandra »mest gynnade nations» fördelar.

Såsom senare skall visas, går denna fordran ut på intet annat, än att England skall kasta öfver bord sin frihandelspolitik. Kolonierna må huru mycket som helst betona, att de blott önska en ytterst liten, knappast märkbar fördel framför utländska stater, faktum kvarstår dock, att en dylik »knappst märkbar fördel» är liktydig med en revolution i Englands handelspolitik.

I England funno dessa sträfvanden sympatiska anhängare till en början hufvudsakligen hos den radikala frihandelns motståndare, hvilkas antal efter de tryckta åren 1874—79 allt mer och mer ökades. England hade visserligen fri importhandel, men ej verklig frihandel, resonerade man, och så uppstod fordran på reciprocitet, på *fair trade*, d. v. s. likställighet mellan in- och utländska producenter hvad artificiella produktionsförhållanden, såsom utförselpremier och skyddstullar, beträffar. *Fair-trade*-partiets verksamhet för britiska rikets kommersiella federation var rätt betydelselös, hvarför den här utan saknad kan förbigås.

Sina varmaste vänner har förslaget om bildande af en britisk tullförening från första början haft i kolonierna och af dessa särskildt i Kanada, som tagit ledningen i agitationen för detsamma. Då de nordamerikanska kolonierna år 1873 sammanslutit sig till förbundsstaten Kanada, skaffade sig denna inbördes frihandel, d. v. s. provinserna emellan, men starkt tullskydd utåt, särskildt mot Förenta Staterna. På sin förnämsta utländska marknadsplats, England, rönt Kanada en skarp konkurrens från andra spannmåls- och boskapsexporterande länder, hvarför det började rikta sina tankar på tullförmåner framför främmande länder såsom enklaste medlet att kunna hålla dessa stängen. Men för att komma i åtnjutande af dylika förmåner måste man naturligtvis erbjuda England motsvarande fördelar, och på så sätt kom man att fordra återställandet af de tullförhållanden, som voro rådande till år 1846 och delvis ända till år 1860.

Denna önskan stötte emellertid på folkrättsliga hinder i handelsfördragen med Belgien och Tyskland. Kampen mot dessa traktater bildade därför en väsentlig del i den imperialistiska rörelsen i Kanada. Den kanadensiska regeringen sökte upprepade gånger förmå England att före utgångstiden uppsäga dessa båda traktater, hvilket naturligtvis ej lät sig göras, och i april 1892 för-

klarade sig parlamentet i Kanada beredt att nedsätta tullarne på britiska produkter, om England i gengäld beviljade Kanadas exportpreferenstullar.

Då den andra britiska handelskammarkongressen sammanträdde i London 1892, stod frågan om *commercial union* främst på programmet. Det från kanadensiskt håll framkomna förslaget, att kongressen skulle uttala sig för införandet af differentiella tulltariffer, föll visserligen med 58 röster mot 33, men minoriteten var så stor, att resultatet nästan betraktades som en seger för förslaget.

Kongressen vann ej den uppmärksamhet den förtjänade på grund af den allt uppslukande valrörelsen, hvilken, som bekant, ledde till Gladstones seger. Detta var ett bakslag för den britiska imperialismen, hvilket också *Imperial Federation League* genast fick erfaras. Då den uppvaktade Gladstone med en deputation, affärdades denna med den förklaringen, att han och hans politiska vänner aldrig skulle komma att räcka dem en hjälpsam hand för konsoliderandet af det britiska riket genom att kullstörta den bestående handelspolitiken och införa preferenstullar.

I kolonierna arbetade imperialisterna så mycket ifrigare. Efter att hafva rådgjort med de australiska koloniernas regeringar inbjöd Kanada år 1894 moderlandet och de autonoma kolonierna till en kolonialkonferens i Ottawa. Det viktigaste beslutet, hvilket fattades enhälligt, gick ut på, att kolonierna borde erhålla rätt att fastare sammanknyta sina inbördes handelsförbindelser och att gifva hvarandra tullförmåner.

Följande år beviljade England kolonierna denna rätt, men förbehöll sig vetorätt. Nya Seeland begagnade sig genast härpå och afslöt handelstraktater med Syd-Australien och Kanada, men båda traktaterna annullerades af representanternas hus. Den fara för riksenheten, dylika handelsfördrag enskilda kolonier emellan kunna medföra, ligger ju också i öppen dag.

År 1895 stod åter en konservativ regering vid statsrodret och nu med Chamberlain som imperialismens banerförare. Redan samma år afsände kolonialministern sin bekanta rundskrifvelse till koloniernas guvernörer, i hvilken han påvisade önskvärdheten och vikten af att kunna försäkra det britiska rikets producenter

den största möjliga del af moderlandets och koloniernas handel och anhöll om, att förslag i frågan skulle öfversändas till honom. Själff gjorde han ej någon antydning om, huru frågan möjligen skulle kunna lösas, men han fick följande år vid öppnandet af den tredje handelskammarkongressen i London tillfälle att framlägga sina tankar om frågans lösande genom bildandet af en britisk *Zollverein*.

*

De handelsimperialistiska sträfvandena utmynna i tre olika former af tullförening: Hofmeyrs förslag om riksförsvarstull, *commercial union* och preferenstullar.

Den lättast förverkligade formen är onekligen den af Hofmeyr föreslagna, nämligen att pålägga all import från främmande länder till britiska rikets olika delar en värdetull på 2 à 5 proc. och använda afkastningen af denna till sjöförsvarsändamål. På grund af sin skenbara enkelhet har detta förslag vunnit många anhängare och rekommenderades äfven af handelskongressen i London 1896. Den kandensiska filialen af imperialistföreningen *British Empire League* sände förra sommaren sin ordförande, öfverstelöjtnant Denison, till England för att göra propaganda för en af nämnda förening uppsatt plan, som skiljer sig från Hofmeyrs endast däri, att tullsatsen höjts till 5 à 10 proc.

Hofmeyrs förslag förefaller mycket enkelt, men synar man det närmare i fogarne, finner man, att det lider af flera svaga punkter, af hvilka den svagaste är den, att den finansiella bördan långt ifrån kommer att falla lika tungt på England och på dess kolonier. Bestämde tullen till 10 proc., skulle England år 1901 hafva fått bidra till riksförsvarsfonden med 42, Kanada med 2,8, Indien med 1,2, Australien med 1,1 och Nya Seeland med 0,7 million pund st., d. v. s. England skulle så godt som ensamt fått tillskjuta hela denna fond.

Härtill kommer, att denna riksförsvarstull i England skulle falla hufvudsakligen på lifsmedel och råmateriel, af hvilka år 1901 importerades för 111 millioner pund från främmande länder mot för blott 49 millioner från kolonierna. Riksförsvarstullen skulle i kolonierna däremot falla så godt som uteslutande på industri-

ella produkter. Den engelska industrien skulle alltså få sin konkurrenskraft minskad genom dyrare råvaror och lifsmedel, koloniernas industri däremot få ett ökad tullskydd. Kolonierna skulle naturligtvis gärna se förverkligandet af Hofmeyrs förslag, men att England accepterar det, är naturligtvis ej tänkbart.

Hvad den andra formen af den britiska handelsimperialismen, *commercial union*, beträffar, har denna vapendragare såväl i frihandeln som i protektionismens läger. En *Free Trade-Zollverein* komme naturligtvis att af England mottagas med glädje, emedan den skulle medföra ett stort uppsving i dess export till kolonierna och endast en obetydlig minskning i inkomsterna af finanstullarna. En *commercial union* på protektionistisk basis har däremot till motståndare alla, som ej önska en radikal förändring i den engelska handelspolitiken. Det är detta senare slag af tullunion, som har Chamberlain till förespråkare. Man söker försvara det mot frihandlarnes kritik genom att framställa det som ett steg mot unionell frihandel. Det är visserligen sant, att en dylik tullunion skulle skapa ett stort område med frihandel inåt, men det kan ej förnekas, att ett dylikt utåt sig afstängande rike principiellt är fiende till frihandel.

En britisk tullunion kan emellertid ej föregå, utan måste följa en politisk federation. Som nämnt, har ju England öfverlämnat åt sina autonoma kolonier att själfva bestämma sin tullpolitik. En gemensam myndighet måste därför först skapas, som kan bestämma, hvilka tullar som skola upptagas och huru de skola fördelas.

En tullunion, vare sig med frihandel eller protektionism utåt, är emellertid åtminstone tills vidare omöjlig, emedan kolonierna såväl af handelspolitiska som finansiella skäl ej kunna ingå i en dylik. Koloniernas tullar äro till största delen såväl skydds- som finanstullar och utgöra öfverallt den viktigaste inkomstposten i deras budgeter. På grund af befolkningens gleshet är direkt beskattning i kolonierna ännu en lång tid framåt en omöjlighet, hvarför man måste bibehålla den indirekta beskattningen genom tullar.

Importen t. ex. till Kanada af tullpliktiga varor förhåller sig f. n. till importen af tullfria som 104 till 68. De 104 bestå hufvud-

sakligen af kvalitetsvaror, de 68 af råmateriel. De tullpliktiga varorna betala i genomsnitt 27,69 procent i tull. Skulle alltså britiska industriprodukter införas fritt till Kanada och denna tullfria import tränga ut den tullpliktiga importen af samma slags varor från främmande länder, hvilket ju är meningen, skulle största delen af Kanadas nuvarande statsinkomster försvinna.

Tullarnes afskaffande, vare sig på all eller endast på britisk import, skulle för öfrigt alldeles tillintetgöra koloniernas industri. En britisk *Zollverein* är därför åtminstone under nuvarande ekonomiska förhållanden en absolut omöjlighet.

Återstår alltså den tredje och viktigaste formen af den britiska handelsimperialismen: preferenstullar för britiska varor. Preferenstullarne skötos i förgrunden af kolonialkonferensen i Ottawa 1894, då koloniernas premierministrar antogo en resolution, i hvilken de anbefalldes ett »tullarrangement, genom hvilket den interbritiska handeln skulle ställas på en fördelaktigare bas än handeln med främmande stater».

Svåraste hindret för denna plans förverkligande hafva varit de, såsom Salisbury kallade dem, »olyckliga handelsfördragen» med Belgien och Tyskland. Dessa handelstraktater bundo kolonierna att gifva Tyskland och Belgien samma fördelar, som de möjligen voro villiga att gifva moderlandet, utan att kolonierna likväl fingo någon ersättning härför af dessa båda stater. Dessa traktater utlöpte, som bekant, år 1898 och utgöra alltså ej längre något hinder för preferenstullars införande.

Preferenstullar för britiska varor hafva sina varmaste förespråkare i kolonierna af det enkla skälet, att dessa därigenom skulle lättare kunna upptaga kampen på den engelska marknaden med utländska exportörer. Här möter oss emellertid genast den frågan: hvilka af koloniernas stapelvaror borde beläggas med tull?

Den enda importartikel från kolonierna, som i moderlandet för närvarande betalar någon tull värd att tala om, är Indiens och Ceylons té. Af från Kanada importerade varor finnes ej en enda, som betalar tull. Från Australien införes en del vin och från Västindien en del rom, hvilka draga tull. Denna uppgår emellertid till ett rätt obetydligt belopp och kan det naturligtvis

ej komma i fråga att reducera dessa tullsatser, så länge tillverkningsskatt hvilar på dessa varor i England.

Preferenstullar skulle därför endast i kolonierna betyda sänkning af redan befintliga tullsatser för britiska varor eller höjning af tullsaterna för främmande länders produkter. I England skulle införandet af ett preferentiellt tullsystem betyda påläggandet af tullar på en mängd hittills fritt införda varor.

Och hvilka äro dessa varor, som borde komma i åtnjutande af tullskydd? Alla kolonierna exportera ju ej samma produkter. Påläggas därför vissa produkter med tull och andra lämnas tullfria, komma de kolonier, som exportera de förra, i åtnjutande af en fördel, som de sakna, hvilka exportera de tullfria. Infördes preferenstull på t. ex. spannmål, skulle, enligt 1901 års statistik öfver spannmålsimporten till England, Kanada draga 42 procent, Australien 30, Indien 20¹⁾ och Nya Seeland 8 procent af den ekonomiska fördel, denna tull komme att gifva de britiska kolonierna. Återstoden af kolonialriket skulle emellertid ej alls draga någon nytta af spannmålstullen. Följden blefve naturligtvis den, att moderlandet så godt som tvingades lägga tull äfven på andra af koloniernas stapelvaror för att något så när proportionellt kunna fördela en preferentiell tariffs fördelar. Då koloniernas export hufvudsakligen består af lifsmedel och råämnen, skulle alltså äfven kött, fläsk, ägg, smör, ost, bomull, trävaror etc. behöfva beläggas med tull.

Att den interbritiska handeln kommer att uppmuntras och stiga genom preferenstullar är väl möjligt, men bör samtidigt ej förglömmas den ofördelaktiga inverkan, dylika tullar utan tvifvel komma att hafva på Englands utrikeshandel. Med säkerhet kan förutsägas, att England kommer att förlora de »mest gynnade nations» fördelar, det för närvarande åtnjuter öfver hela världen, ja, kanske äfven få se utlandet vidtaga retorsionsåtgärder.

Då Kanada införde sin preferentiella tulltariff, fordrade Tyskland att få åtnjuta samma fördelar som England, och, då Kanada vägrade och som skäl härför anförde, att arrangemanget i fråga

¹⁾ Spannmålsexporten från Indien detta år kan ej betraktas som normal. År 1900 exporterade Indien ej alls någon spannmål.

var af uteslutande inrikespolitisk natur, svarade det genast med att förvägra Kanada »mest gynnade nations» fördelar.

Då två tredjedelar af Englands export för närvarande gå till utlandet, är detta ett tungt vägande skäl för England att ej riskera sin utrikes export för en tvifvelaktig ökning af den koloniala exporten. Denna ökning är verkligen tvifvelaktig, ty om moderlandet måste betala tull för de utländska råmateriel och lifsmedel, som det behöfver, kan denna fördyring af produktionskostnaderna möjligen uppväga, ja, kanske mer än uppväga tullförmånerna i kolonierna.

Kanada och de sydafrikanska kolonierna äro de enda, som hittills beviljat moderlandet preferenstullar. Kanada började med att år 1897 bevilja England 12 1/2 procents rabatt på de tullar, dess varor hade att erlægga vid införsel. Året därpå höjdes denna rabatt till 25 och år 1900 till 33 1/3 procent. Ännu är det naturligtvis för tidigt att draga några slutsatser rörande denna preferenstulls inverkan på moderlandets handel med Kanada. Under de år, som följt efter den preferentiella tariffens införande, har Englands export till Kanada ej ens kunnat hålla jämna steg med utlandets export. Den senare har under åren 1897—1901 fördubblats, Englands utförsel däremot endast ökats med en tredjedel. Lika litet som preferenstullarne synas hafva befrämjat den engelska utförseln, lika litet hafva de alltså utöfvat något hämmande inflytande på främmande staters export till Kanada.

Kanadas preferenstariff är i själfva verket ej heller så mycket att hurra för, så länge dess ordinarie tullsatser i genomsnitt uppgå till 23 à 24 procent och för lyxartiklar ända till 56 procent. Dylika tullsatser, äfven med 33 1/3 procents rabatt, kunna ej vara annat än protektiva.

Vi hafva i denna artikel uppehållit oss hufvudsakligen vid de svårigheter, som möta förverkligandet af tullimperialisternas planer. Att dessa svårigheter för närvarande äro oöfverstigliga, erkännes ju till och med af tullimperialismens banerförare, Chamberlain, då denne uppgifvit alla tankar på att under nuvarande förhållanden genomdrifva tull på lifsmedel och råvaror. Men om utsikterna för den britiska tullimperialismens förverkligande för närvarande synas mörka, finnes dock intet skäl för antagandet att de ej med tiden skulle kunna ljusna.

En statistik öfver judarne ¹⁾.

Af

Fil. Lic. Nils Bergsten.

Jüdische Statistik, Berlin 1903, I.

Ur statistisk och speciellt befolkningsstatistisk synpunkt torde intet folk vara intressantare och lärorikare att studera än det judiska. Om någon är böjd för att låta judarne gälla för »det utvalda folket», så är det väl demografen. Ty att detta folk, kaldéers och egypters samtida, oaktadt sitt fåtal, oaktadt allt betryck, alla lidanden, som det fått utstå, kunnat under årtusenden hålla sig uppe och ännu fortlefver som ett modernt folk i midten af de stora lifskraftiga kulturfolken utan att låta sig af dem uppsugas, hör väl till något af det underbaraste historien vet att förtälja. De egendomliga afvikelser från de normala förhållandena, som den judiska stammen företer i åtskilliga befolkningsstatistiska hänseenden, äro jämväl egnade att tillvinna sig vetenskapens lifligaste intresse. Men det är framför allt socialpolitikern, som i våra dagar har sin uppmärksamhet fäst på det judiska folket. Det utgör visserligen endast en obetydlig bråkdel af världsbefolkningen, men hvilken summa af intelligens, verksamhet och rikedom finnes ej här representerad! Och å andra sidan, hvilket djup af armod, elände och moraliskt förfall! Att rätt bedöma judarne som socialt element, att vidtaga riktiga mått och steg i judefrågan — och

¹⁾ Denna uppsats utgöres väsentligen af ett föredrag hållet i Stat. Föreningen okt. 1903.

denna fråga är med den judiska stammens nuvarande spridning en världsfråga — är onekligen en sak af den mest djupgående praktiska betydelse. Härvid är just statistiken en ovärderlig, för att icke säga ousbärlig hjälparinna, men naturligtvis endast en fullt objektiv, på vetenskaplig grund fotad statistik. Ehuru judarne själfva äro de, som närmast ha intresse af en sådan statistik, synas de dock först på sista tiden ha fått ögonen öppna för värdet däraf.

Förlidet år bildades nämligen i Berlin en förening för judisk statistik, som satt till sin uppgift att möjliggöra kännedomen om alla grupper af det judiska folket genom skapande af en systematisk, regelbundet utkommande statistik. Föreningens mål är enligt § 1 i dess stadgar å ena sidan vetenskapligt, å andra sidan praktiskt, i det föreningen genom sin verksamhet vill lägga den grund, hvarpå alla planer för en förbättring af de judiska massornas olyckliga ställning kunna bygga. Föreningen vill inom ramen af ett vetenskapligt verk, som tillika har den största praktiska betydelse, skapa ett föreningsband mellan de öfver hela jordklotet spridda resterna af sitt olyckliga, men framtidsrika folk.

Föreningens första arbetsår har lämnat ett mycket vackert resultat. Från alla håll har dess verksamhet mötts med föreståelse och understöd. »För första gången», heter det i förordet till dess första publikation, »har det lyckats att förena nästan samtliga stora judiska organisationer till gemensamt arbete för en åt judendomen egnad sak». Det har under loppet af ett år lyckats föreningen att lägga grunden till en judisk statistisk bibliografi, att få en öfverblick af den judiska statistikens vidsträckta område, i stora drag konstatera, hvad som finnes, och bestämma de punkter, där nya undersökningar äro mest af nöden. Vidare har den i sina publikationer skapat ett centralorgan för alla judisk-statistiska arbeten och — sist men icke sämst — i olika länder och städer mobiliserat skaror af intelligenta, villiga och energiska krafter för den judiska statistikens sak. Men större planer hvälfvas af föreningen. Den vill arbeta för skapandet af en fast judisk statistisk organisation, omfattande alla länder, där judar bo i större antal. I alla sådana länder borde inrättas statistiska byråer, hvilka skulle subordinera under en centralbyrå i Berlin. Lyckas detta, skall,

synes det, en sådan organisation blifva af stor betydelse för det judiska folket och än mer stärka dess samhörighetskänsla.

Det arbete, *Jüdische Statistik*, som här i stora drag skall refereras, är förstlingsfrukten af föreningens verksamhet. Det är Band I af en under samma titel regelbundet utkommande statistisk publikation. Efter allt att döma synes det vara en mycket lofvande början. Företagets allvar och vetenskapliga karaktär röjer sig redan däri, att det förnämsta arbetet nedlagts på att uppsöka samt systematiskt ordna och bearbeta källorna för en judisk statistik. Dispositionen är praktisk, klar och redig, innehållet genomgående intressant och lättläst. Möjligen finnas enskilda afhandlingar, som icke motsvara anspråken på vetenskaplig statistik, men arbetet i dess helhet må väl sägas göra det. Genom hela verket går för öfrigt en fläkt af ungdomlig friskhet och hoppfull kraft, som synes båda godt för framtiden. Och för så vidt jag kan döma, präglas det äfven af lugn objektivitet. Jag tror därför, att *Jüdische Statistik* skall med glädje hälsas välkommen inom den statistiska litteraturen icke blott af det folk, hvars väl härigenom skall befordras, utan äfven af alla, som öfverhufvud intressera sig för statistik och demografi.

Naturligt är, att den praktiska synpunkten varit afgörande i fråga om innehållet i denna första publikation och väl kommer att blifva det, så länge arbetet för det judiska proletariatet är så aktuellt. I viss mening gifver sålunda det nu utkomna bandet af *Jüdische Statistik* en ensidig bild af judedomens ställning, i det att hufvudsakligen de länder och orter behandlas, där judarne lefva i betryckta och delvis outhärdliga förhållanden. Men man kan ju vänta sig, att i följande bidrag till denna statistik skall skildras judarnes ställning äfven i sådana länder, där de spela en inflytelserik rol i det sociala och politiska lifvet. Den sista afdelningen af *Jüdische Statistik* skall för öfrigt, såsom vi längre fram få se, alltid behandla den judiska rasen i dess helhet och kommer därför antagligen att gifva det rikaste vetenskapliga utbytet. -- Efter dessa allmänna anmärkningar öfvergå vi till en närmare granskning af hufvudinnehållet i denna märkliga publikation.

En spirituellt skrifven uppsats af föreningens ordförande D:r Alfr. Nossig om den judiska statistikens betydelse, historia, uppgift

och organisation inleder arbetet. Nossig framhåller först och främst den judiska statistikens oerhördt stora praktiska betydelse såsom varande den egentliga basis, hvarpå ej blott alla hjälpaktioner till förmån för det judiska proletariatet, utan all rationell judisk politik bör grunda sig. Han betonar äfven det intresse vetenskapen har af den judiska demografien. Mest intressant är emellertid hans påvisande af den judiska statistikens ideella betydelse, det psykologiska sambandet mellan denna statistiks uppkomst och den judiska nationalkänslans återuppvaknande. Som orsak till båda företeelserna angifver Nossig de blodiga judeföljelserna i Ryssland vid början af 1880-talet. Längesedan läkta sår öppnade sig då: folksmärtnan väckte till nytt lif folkmedvetandet. Och de skaror af judiska emigranter, som lik fantomer från en sorglig forntid drogo förbi sina västeuropeiska bröders ögon och tvungo dem att tänka på deras eget ursprung, fördjupade och vidgade känslan af den judiska samhörigheten. Man började fråga sig: Hvad menas nu med en jude? Äro judarne en religiös sekt eller äfven en nation? Huru många judar finnas på jorden, hvar lefva de, under hvilka betingelser? Vidare: är deras ställning i de olika länderna sådan, att ännu flere blodiga katastrofer kunna väntas? Och huru förhåller det sig med antisemitismen, detta nya utslag af folkhat? Dessa och flera frågor trängde sig på och kräfdes svar. Men nära två årtionden dröjde det, innan man började söka efter detta svar. Orsak härtill var, såsom Nossig framhåller, i främsta rummet det plötsliga inbrytandet af den akuta judenöden. Det var naturligt, att man ansikte mot ansikte med katastroferna i Östeuropa ej kunde tänka på att genast anställa statistiska undersökningar. Det gällde då ätt i feberaktigt hast uppsöka och grunda asylor, dit de otaliga emigrantskarorna kunde förflyttas. Att däremot äfven senare hjälpaktioner företagits utan nöjaktig statistisk förberedelse, anser Nossig bero på bristande insikt hos det judiska folket om statistikens nytta. Först på 1890-talet grepo sig sålunda de stora judiska organisationerna an med mera omfattande statistiska arbeten. Till och med den politiska zionismen, som satt till sin uppgift judefrågans lösning i stor stil, visade sig länge främmande för statistiken. Max Nordau synes här ha varit den, som bröt isen. »Vi måste veta mera», yttrade han på den 5:te zionistiska kongressen. »Vi

måste ha en tillförlitlig kännedom om, huru det folkmaterial är beskaffadt, hvarmed vi ha att göra. Vi behöfva en antropologisk, biologisk, ekonomisk och intellektuell judestatistik. Så länge man icke har den, är allt, hvad man vill göra för folket, ett famlande i mörkret».

Nossigs uppsats, hvaraf mycket mer vore att anföra, är skriven med lif och värme, på ett elegant språk; den bildar en vacker inledning till *Jüdische Statistik*.

Arbetet sönderfaller sedan i fyra delar, hvaraf del I innehåller en systematisk förteckning på tryckta källor till den judiska statistiken; det är 1:a serien af en *systematisk bibliografi*. I andra delen förekomma *de judiska organisationernas berättelser* öfver de statistiska enquêter, som verkstälts af eller genom dem. Den tredje delen lämnar *bidrag till judarnes statistik i enskilda länder*, och i den fjärde förekomma *bidrag till den judiska världsstatistiken*. Denna uppställning, som förefaller naturlig och praktisk, är icke tillfällig, utan skall bibehållas i alla kommande band af *Jüdische Statistik*.

Den 1:a delen kommer således alltid att innehålla det för hvarje tid samlade och systematiskt ordnade materialet till en judisk statistik. Det är ovanligt stora svårigheter, som äro förbundna med åstadkommandet af en systematisk bibliografi rörande judisk statistik. Det gäller nämligen att samla ett material, som är kringspirdt i alla folks vetenskapliga och periodiska litteratur. Att föreningen icke ryggat tillbaka för dessa svårigheter, utan genast tagit på allvar itu med denna uppgift, som är af grundläggande betydelse för skapandet af en allmän judestatistik, synes borga för vetenskaplig noggrannhet och kritik i dess verksamhet.

Den 2:a delen af *Jüdische Statistik* innehåller meddelanden från olika judiska organisationer om deras statistiska arbeten.

Ett riktigt jättearbete i den vägen synes *Jewish Colonisation Association* hafva utfört. Det har gällt att undersöka judarnes ekonomiska ställning i Ryssland. De svårigheter, som mött denna undersökning, ha varit oerhörda. Med seg energi har den emellertid blifvit förd till slut och inom kort torde den enorma materialsamlingen i bearbetadt skick kunna publiceras. Den beräknas komma att omfatta 2 band à 1,000 sidor kompresstryck. Af un-

dersökningens resultat meddelas denna gång endast några tabeller öfver den judiska befolkningens produktiva klasser, d. v. s. de som syssla med handtverk, industri och åkerbruk.

Mera upplysande är den berättelse, som *Österrikisk-Israelitiska Unionen* afgifvit öfver sin undersökning af den judiska befolkningens ställning i Galizien. Denna undersökning företogs i anledning af de häftiga bondeoroligheter af antisemitisk karaktär, som år 1898 utbröto i detta land. De resultat, hvartill undersökningen ledde, äro synnerligen intressanta. Hufvudorsakerna till judarnes olyckliga ställning befunnos vara: 1) öfverbefolkning, 2) brist på industriell verksamhet, 3) judarnes ensidiga yrkesval. Hvad öfverbefolkningen beträffar, synes denna bero på den ovanligt stora naturliga folkökning, som utmärker Galizien och särskildt dess judiska befolkning. Tillväxten var för befolkningen i dess helhet 1869—80 9.4 %, 1880—1890 10.8 % och 1890—1900 (oaktadt den starka emigrationen) 10.7 %. Befolkningstätheten var 1880 76 inv. pr kvkm; 1890 var antalet 84 och 1900 omkring 90. I hela Europa finnes säkerligen intet land, som med en så öfvervägande jordbrukskaraktär kan uppvisa en så stor folkmängdstäthet. Den naturliga följderna här af är, att jordbruket, äfven om det bedrifves aldrig så intensivt, icke mer kan erbjuda befolkningen tillräckligt lefvebröd. När gränsen är uppnådd, finnas blott två möjligheter: utvandring eller skapande af industriella förvärfskällor. Då den senare eventualiteten systematiskt förhindrades af de maktägande, har den förtviflade bondebefolkningen på sista tiden tillgripit det första medlet och i stora massor utvandrat.

Är redan folkökningen i dess helhet ovanligt stor i Galizien, så är den judiska befolkningens tillväxt därstädes än större. Åren 1869—80 var den helt enkelt kolossal, nämligen 19.31 %, något som endast plägar förekomma i nykoloniserade länder. Sedan har den väl gått betydligt tillbaka, men utgjorde 1880—90 likväl 12.21 % mot endast 10.82 % för den katolska befolkningen. Denna öfverbefolkning af judar, oroväckande i och för sig, är fruktansvärd, om man betraktar förvärfsförhållandena. Saken ställer sig nämligen på följande sätt. I Galizien är hvar nionde människa jude. Dessa 900,000 judar äro f. n. för landet en odräglig börda, icke emedan de äro judar, utan emedan de nästan samtliga äro

handlande. Ett sådant förhållande mellan handeln och de producerande klasserna vore knappt uthärdligt i ekonomiskt högt utvecklade länder, så mycket mindre i ett land, där ingen industri finnes och handtverk helt sparsamt. Härigenom blir handeln ända till 90 % parasitär och judarne, som innehafva den, föremål för den öfriga befolkningens hat och förföljelser, på samma gång som de själfva äro utsatta för en ständig uthungring. Allt ondt, som tillskrifves judarne, och alla mot dem med rätt eller orätt gjorda förebråelser hafva uteslutande sin källa i denna brist på nöjaktigt, produktivt lefvebröd. För att afhjälpa detta missförhållande bemödar sig nu Österrikisk-Israelitiska Unionen att söka väcka till lif en judisk storindustri i Galizien.

I samma riktning, nämligen att draga judarne mer och mer från handeln till de produktiva yrkena, arbetar äfven den stora judiska *Bnei-Brith-Orden*. På dess föranstaltande anställdes år 1900 en undersökning af den judiska landtbefolkningens ställning i Baden, hvarvid jämväl skulle utrönas, huru den judiska ungdomen ställde sig ifråga om yrkesval. Resultaten af denna undersökning meddelas i stora drag och synas gifva vid handen, att de badensiska judarne nu något mer än förr ägna sig åt handtverk, men fortfarande stå alldeles främmande för åkerbruket. Alltjämt ägnar sig det stora flertalet åt handeln. Under åren 1895—99 gingo ej mindre än 77.2 % till detta yrke, 16.2 % till handtverk, men endast 0.6 % till jordbruket. Att leda den judiska ungdomens yrkesval i en sundare riktning är endast en sida af *Bnei-Brith-Ordens* verksamhet. Denna orden, som stiftades 1843 i Amerika för att vara till hjälp för de judiska emigranterna, är nu genom sina loger representerad öfver hela världen och arbetar på flera sätt för de judiska massornas väl. Den berättelse om logernas verksamhet, som i detta band meddelas, visar, att dess verksamhet hufvudsakligen rör sig på fattigvårdens och välgörenhetens områden.

Innan jag lämnar de judiska organisationernas berättelser om deras verksamhet, vill jag äfven fästa uppmärksamheten på en synnerligen intressant enquête, som nyligen genomförts af byrån »*Jüdische Hochschule*». Denna byrå verkar, som namnet angifver, för upprättande af en judisk högskola och ämnar för detta

ändamål anställa en rad statistiska undersökningar. En af dessa, nämligen öfver de judiska studenterna vid de västeuropeiska högskolorna, är nu afslutad. Några däri förekommande data och reflexioner äro mycket belysande. Det väsentliga värdet af enqueteen ligger i det psykologiska material, som bragts i dagen. De judiska studenterna vid de västeuropeiska högskolorna bilda så att säga en stat i studentstaten. Karakteristiskt för denna särstat är isynnerhet det permanenta tillståndet af inre jäsning. Af svaren å de utsända frågeformulären framgår, att de judiska studenterna taga en feberaktig del i dagens brännande frågor; de äro nästan alltigenom »politische Menschen». Den nationella och sociala frågan, med särskildt afseende fäst på judendomen, bildar underlaget för deras tankelif och världsåskådning. Socialism och Zionism äro de två rörelser, hvaraf de isynnerhet äro gripna. Öfver hälften bekänna sig till nationaljudendomen, ungefär 25 % till zionismen. Hvad beträffar umgänget med de kristna, visar sig af svaren, att de judiska studenterna vare sig af personliga grunder eller i följd af den antipati, hvarmed man möter dem, hvarken kunna eller vilja acklimatisera sig med sin omgifning. På grund häraf äfvensom af ekonomiska skäl börja de västeuropeiska universitetsstäderna allt mer söka utestänga dem. En judisk högskola synes alltså vara af behovet påkallad.

Det stora flertalet af de judiska studenterna är från Ryssland. Deras ekonomiska situation är i allmänhet ytterst torftig. De fleste ägna sig åt *tekniska* studier. Af 128 judiska studenter i München var detta fallet med ej mindre än 110, däraf 85 studerade maskinbyggnadskonst. Egendomlig är den judiske studentens språkbegåfning. Utom Jargon och hebräiska talar största delen minst två språk; ett betydligt antal behärskar tre språk och icke så få fyra. Öfver hälften af de tillfrågade studenterna uttalade sig sympatiskt för en judisk högskola. En mindre del var af kosmopolitiska grunder mot inrättandet af en specifik judisk högskola.

I den 3:e delen af Jüdische Statistik lämnas bidrag till judestatistiken i enskilda länder. Om man undantager en mindre uppsats om judarne i Bulgarien, en kåserande artikel öfver det judiska proletariatet i Frankrike och några data beträffande ju-

darne i Palestina, är för öfrigt hela denna afdelning ägnad åt de rysk-galiziska judarne, vare sig de ännu befinna sig i sitt hemland eller hafva utvandrat till Amerika och England. Sålunda förekomma afhandlingar af Siegfried Fleischer (»Öfver den judiska befolkningens ställning i Galizien»), B. Goldberg (»Till den judiska befolkningsstatistiken i Ryssland»), Leo Wengierow (»Judarne i konungariket Polen»), Georg Halpern och Edv. Bernstein (»Om Londons judiska invandrarbefolkning») samt Joseph Jacobs och Maurice Fischberg (»Om den judiska befolkningens antal och sundhetsförhållanden i New-York»). Då emellertid de rysk-galiziska judarnes antal (inclusive Londons och New-Yorks invandrarbefolkning) väl kan skattas till $6\frac{1}{2}$ million eller mer än 60. % af alla judar, är det ju den största — men visserligen också den sämsta — delen af det judiska folket, som här mer eller mindre flyktigt drager förbi våra ögon. Jag sade den sämsta, men det är måhända icke riktigt uttryckt; jag kunde ha sagt: den fattigaste, den fysiskt och intellektuellt mest vanlottade, men säkerligen — den lifskraftigaste, lifskraftigare i hvarje fall än de kristna folk, i hvars midt den bor. Detta låter som en paradox, men kan dock förklaras, såsom jag längre fram får tillfälle att visa.

Judarnes *antal i Ryssland* (incl. Polen) utgjorde enligt 1897 års folkräkning (den första ordentliga folkräkningen i Ryssland) i rundt tal 5,200,000 eller 4.13 % af hela den ryska folkmängden. Ensamt fastställandet af dessa siffror — den rätta kvantiteten af den judiska befolkningen — var af vital betydelse för de ryska judarne. Ty härigenom kunde klart bevisas, att de olika statsbördorna, speciellt militärbördan, bäras af judarne i mycket högre grad än deras numeriska proportion kräfver. Den massa mycket stränga lagar, som utfärdats mot judarne på grund af en motsatt uppfattning härutinnan, skulle alltså vara orättvisa.

Beträffande judarnes *fördelning* på det ryska territoriet lämnar Goldberg några intressanta data. Judarne äga att oförhindradt bo endast i städerna i 25 guvernement, hvaraf 10 guvernement i Polen, 6 i Nordvästra Ryssland, 5 i Sydvästra Ryssland och 4 i Syd-Ryssland. Dessa 25 guvernement kallas: »det judiska Ghetto i Ryssland» och omfatta $\frac{1}{23}$ af det ryska territoriet. De öfriga $\frac{22}{23}$ delarne äro tillgängliga blott för särskildt privile-

gierade judar, såsom framstående köpmän, teknici, vissa handverkare o. s. v. och äfven för dem under noga bestämda villkor. I de för judarne tillåtna guvernementen bor äfven den ojämförligt största delen af den judiska befolkningen, nämligen cirka 4,870,000 eller 94 %, i det öfriga Ryssland blott 315,000 eller 6 %. I »Ghetto» kommer 1 jude på 9 icke-judar, i det öfriga Ryssland 1 jude på 250 icke-judar. Men äfven inom detta Ghetto är deras rörelsefrihet betydligt inskränkt, ty enligt majlagarne af 1882 få de icke bosätta sig på landsbygden. Man bör alltså rätteligen tala om ett särskildt guvernementsghetto, hvarmed förstås den del af hvarje guvernement, där judarne få röra sig fritt, hoc est *städerna*. Dessa upptaga emellertid knappt $\frac{1}{100}$ af hvarje guvernements territorium, och så inskränka sig de för judarna tillåtna boplatserna icke till $\frac{1}{23}$ af Ryssland utan till $\frac{1}{2300}$ del.

Om judarnes *tillväxt* i Ryssland kunna inga säkra uppgifter meddelas. Hvad särskildt Polen beträffar, lämnar däremot Leo Wengierow i sin uppsats om judarnes ställning i detta land några data öfver den polsk-judiska befolkningsrörelsen. Af dessa framgår, att judarnes antal i Polen sedan 1856 mer än fördubblats. Det beräknades nämnda år till 560,000 eller 11 % af hela folkmängden, men år 1897 till 1,300,000 eller 14 %. Hvar sjunde person är numera jude. Denna starka tillväxt beror enligt Wengierow i främsta rummet på den invandring af judar från det öfriga Ryssland, som ägt rum sedan 1882. Häremot kan till en början invändas, att den såväl absolut som relativt kraftigaste ökningen skedde före 1882. Under de 26 åren 1856—82 tillväxte nämligen den judiska befolkningen med 482,000 personer eller i medeltal pr år 18,500; under femtonårsperioden 1883—97 var däremot hela tillväxten endast 271,000 eller i medeltal pr år 18,000. År 1856 utgjorde judarne omkring 11 % af hela befolkningen, år 1882 14.09 %; alltså en ökning af 3 %. År 1897 uppgingo de däremot till knappt 14,01 % af befolkningen — alltså sedan 1882 en, om ock obetydlig minskning. Då nu härtill kommer, att enligt Wengierows egen uppgift invandringen af ryska judar till Polen motsvarats af en nästan lika stark utvandring af polska judar till Amerika, får man väl antaga, att hufvudorsaken till att judarnes antal i Polen under de sista 40 åren mer än fördubblats är att

söka i en ovanligt stark naturlig tillväxt. Att den naturliga tillväxten bland judarne skulle vara större än hos de kristna, vill emellertid Wengierow icke medgifva; han anser sig tvärtom kunna konstatera motsatsen. De bevis han presterar, synas emellertid svaga nog. De grunda sig på sifferuppgifter från en enda »krets» och för ett enda år, nämligen 1889. Enligt dessa uppgifter, meddelade af Warschaus statistiska kommitté, skulle på 1,000 invånare komma:

födde	44.6	hos de kristne;	31.3	hos judarne
döde	28.1	» » »	17.9	» »
den naturliga ökningen alltså	16.4	» » »	13.4	» »

På grund af dessa siffror, som kommittén själf meddelar med all reservation, anser sig Wengierow, som det synes med en viss tillfredsställelse, kunna fastslå, att den af många uttalade fruktan för en »förjudning» af landet saknar all grund. Wengierows siffror kunna emellertid näppeligen anses försvaga de af så många framstående statistici och läkare framlagda bevisen för, att judarne jämte andra betydande biologiska företräden framför de kristna isynnerhet äga det, att de föröka sig betydligt raskare. Då jag längre fram får tillfälle att återkomma till detta intressanta förhållande, vill jag här ytterligare endast lämna några data om judarnes tillväxt i Galizien och Bulgarien.

De *galiziska* siffrorna angifva, såsom redan förut meddelats, den procentiska tillväxten för den judiska befolkningen 1869—80 till 19.31 %, för den kristna däremot till endast 8.30 %. Åren 1880—90 voro talen resp. 12.21 och 10.82, men 1890—1900 för judarne endast 5.07 %, för de kristna 10.72 %. Det låga talet för judarne under sista perioden har emellertid sin grund uteslutande i utvandringen. Judarnes naturliga tillväxt i Galizien är i regel dubbelt så stor som den kristna befolkningens. — Enligt folkräkningen 1888 var judarnes antal i *Bulgarien* 24,352 eller 0.77 % af hela befolkningen; år 1893 hade antalet stigit till 28,307 eller 0.86 %. Tillväxten var för befolkningen i dess helhet åren 1888—93 i genomsnitt 0.97 % årligen. För judarne var motsvarande tal 3.3 %. Den naturliga tillväxten för judarne var under hela perioden 1893—99 21.5 %, för katolikerna 17.7 % och för muhamedanerna blott 4.6 %.

Den väldiga strömmen af rysk-galiziska judeemigranter söker sig hufvudsakligen väg till Amerika och England, speciellt till de båda ländernas hufvudstäder. I *London* har det judiska proletariet på sista tiden tillväxt så betydligt, att en stark opinion börjat göra sig gällande för en restriktiv invandringslagstiftning. De missförhållanden, som den judiska invandringen framkallat i London, skildras i detta arbete af två författare, Georg Halpern och Edv. Bernstein. Det är i East-End, detta »Londons smärtebarn», som Bernstein kallar det, som judarne slagit sig ned. Här bo 75 % af Londons 100,000 judar; i det bekanta Whitechapel kvarteret utgöra de redan 50 % af befolkningen. Det är denna judarnes koncentration på ett ställe, som enligt Halpern utgör invandringsfrågans kärnpunkt; däraf härleda sig de största olägenheterna. Den judiske invandraren vill, ja, måste bo i East-End på grund af, att han här har sina stamfränder, som tala hans språk och gifva honom tillfälle till arbetsförtjänst. Därför betalar han för mindre utrymme en hyra, som den vid större utrymme vane engelsmannen icke förmår erlagga, och söker i sin ordning genom uthyrning af sofplatser hålla sig skadeslös. Följderna blifva: den inhemska befolkningens undanträngande, husens öfverbefolkning och hyrornas kolossala stegring. Härtill kommer ännu en olägenhet af den judiska invandringen. De ständigt växande tillbud af arbetskrafter, hvilkas anspråk på komfort äro de allra minsta, utöfva en lönenedtryckande verkan. I sin nöd sälja de invandrande judarne sin arbetskraft på de sämsta villkor, oftast till s. k. *sweaters*, mellanhänder mellan dem och större affärsmän. Häraf förskaffa sig dessa mellanhänder, som själfva i regeln äro judar, en oskäligen vinst; och så frodas detta sorgliga sweatingsystem med alla dess farliga följder: usla löner, hälsofarliga arbetsrum, öfverdrivet lång arbetstid, förökadt kvinno- och barnarbete. — Såsom botemedel mot de olägenheter, som judarnes hopande på ett ställe medför, föreslår Halpern en decentralisation af de nyinvandrade på Londons olika delar. Bernstein, som i olikhet med Halpern ger judarne skulden äfven för sweatingsystemets florerande, nöjer sig med att fastslå, att något med det snaraste måste göras för att råda bot på det onda. Ty

eljes kunna antisemitismens vågor nå äfven det fördomsfria Englands kuster.

Äfven New-York har sin »Östsida», sitt judiska Ghetto. Huruvida den judiska invandringen medfört samma missförhållanden där som i London, framgår ej af de båda uppsatser (författade af Joseph Jacobs och Maurice Fischberg), som förekomma i detta arbete. Dock konstaterar Fischberg, att den största trångboddheten och de högsta hyrorna i New-York äro att finna på den s. k. Östsidan. De judiska familjerna lefva här i allmänhet i stort armod. Fischberg, som själf tillbragt hela sitt lif bland denna judebefolkning, framhåller likväl, att tillståndet i en del fall icke är så svart, som man velat göra det. Särskildt söker han visa, att renligheten i de judiska hemmen är större, familjelifvet innerligare, lefnadsättet måttligare, lifskraften starkare än hos öfriga nationer, som bebo samma stadsdel. Judarnes antal i New-York uppgår f. n. till 600,000, hvaraf 520,000 eller 87 % äro rysk-galiziska.

Sedan jag nu, i den mån »Jüdische Statistik» gifver vid handen, redogjort för de rysk-galiziska judarnes antal, spridning och tillväxt äfvensom på vissa punkter berört deras sociala förhållanden, skall jag ur de spridda uppsatserna söka sammanställa och referera några allmänna befolkningsstatistiska data. Det blir härvid hufvudsakligen Wengierows uppsats om de polska judarne och Fischbergs om New-Yorks judiska invandrarbefolkning, som afgifva materialet därtill. För jämförelses skull skall jag meddela några siffror, äfven ur andra statistiska publikationer. Fästa vi oss först vid *nativiteten*, så framgår af Warschaukommitténs förut meddelade siffror, att den i Polen är lägre för judarna än för de kristna, men då dessa siffror af kommittén själf angåvos som osäkra, vore orätt att af dem draga några allmängiltiga slutsatser. Å andra sidan gifva data från Bulgarien vid handen, att judarnes nativitet där skulle vara ej obetydligt större än de kristnas. Under åren 1893/99 var nämligen i detta land födelse-talet endast 40.6 ‰ för befolkningen i dess helhet, men 45.3 ‰ för judarne. Då emellertid judarnes antal i Bulgarien inskränker sig till 28,300 eller blott 0.28 % af alla judar, kunna dessa tal

lika litet som Warschaukommitténs tillmätas någon större betydelse vid bedömandet af judarnes nativitet. I öfrigt förekomma ej i Jüdische Statistik några siffror, som närmare belysa denna intressanta fråga. Wengierow anser sig emellertid kunna som ett generellt omdöme uttala, att »hos judarne relativt färre barn komma till världen än hos andra nationer». För denna åsikt, som otvifvelaktigt är fullt riktig, presteras dock inga tillfyllestgörande bevis. Då likväl en motsatt uppfattning länge gjort sig gällande hos flere statistici och ännu torde vara den gängse hos den stora allmänheten, må det tillåtas mig att med några siffror från annat håll bestyrka sanningen af Wengierows uttalande. Så t. ex. var födelsetalet för judarne i Rumänien år 1886 endast 45 ‰ mot 47 ‰ för de kristna. I Preussen kommo åren 1820/66 på 1,000 judar i årligt medeltal 37.20 födda, 1878/82 hade detta tal nedgått till 30.32 och 1893/97 utgjorde det endast 22.25, under det hos de kristna motsvarande tal för sistnämnda femårsperiod var 38.15 eller inemot dubbelt så högt. Det mest afgörande beviset för judarnes lägre nativitet lämnar oss emellertid den ryska statistiken. Enligt denna utgjorde födelsetalet i det egentliga Ryssland (d. v. s. Ryssland utom Polen) år 1896 för befolkningen i dess helhet ända till 49.6 ‰, men stannade för judarne vid blott 31.6 ‰. Man besinne, att sistnämnda tal afser en judebefolkning på 3,870,000 människor eller inemot 40 ‰ af alla judar. Allt som allt torde det af nu anförda siffror framgå, att judarnes nativitet är relativt lägre än de kristnas.

Innersta grunden till detta förhållande låter sig ej med säkerhet angifvas. Enligt Dr A. Ruppins skulle tillbakagången i nativitet för de tyska judarne stå i samband med deras under sista tiden hastigt ökade välstånd, hvilket medfört samma följder som i Frankrike, nämligen tvåbarnssystemet eller åtminstone en afgjord inskränkning i barnantalet. De siffror, Ruppin meddelar om den äktenskapliga fruktsamheten, gifva ett tydligt utslag i denna riktning. På ett judiskt äktenskap kommo nämligen under åren 1875/79 i genomsnitt 4.57 barn, men 1895/99 endast 2.98 mot 4.21 barn på hvarje kristet äktenskap. Med den omtalade judiska fruktsamheten synes det sålunda åtminstone i Tyskland vara klen beställt. Beträffande Ryssland (utom Polen) föreligga

i detta hänseende inga som helst uppgifter. En orsak till judarnes låga nativitet i detta land torde man emellertid kunna söka i den ringa äktenskapsfrekvensen. Giftermålstalet för judarne var nämligen 1896 endast 7.4 ‰ mot 8.7 ‰ för befolkningen i dess helhet. Då likväl denna omständighet icke ensam är tillräcklig för att förklara judarnes relativt låga födelsetal, får man väl antaga, att deras äktenskapliga fruktsamhet äfven i Ryssland är mindre än de kristnas. Hvad särskildt Polen angår, framhåller Wengierow uttryckligen, att så är fallet i detta land. Huru som helst torde man under inga omständigheter få anse, att låg nativitet är en rasegenskap hos det judiska folket.

Som sådan kan man däremot med fullt fog betrakta judarnes utomordentliga vitalitet. Vi få snart vid frågan om deras dödlighet tillfälle att närmare afhandla detta högintressanta problem. I detta sammanhang vill jag endast meddela några siffror från Preussen beträffande antalet dödfödda. Under 25-årsperioden 1875/99 kommo nämligen på 1,000-äкта födde barn af judiska föräldrar blott 32.07 dödfödde, medan för de kristna motsvarande siffra steg till 35.58.

En stor skillnad mellan judar och kristna har af Ruppin jämväl iakttagits i fråga om antalet oäkta födelser. Under åren 1875/99 svarade i Preussen mot 1,000 äkta barn af kristna mödrar i genomsnitt 88.16 oäkta, men af judiska mödrar endast 28.37. Denna påfallande divergens, enligt hvilken oäkta födelser äro tre gånger så sällsynta hos judarne som hos de kristna, låter sig enligt Ruppin enklast förklaras af det faktum, att judarnes sociala ställning i Preussen är relativt bättre än de kristnas. Men äfven hos det öst-europeiska judeproletariatet synes sedligheten i detta hänseende stå högt. Ätminstone konstaterar Fischberg, att så är fallet med New-Yorks judiska invandrarbefolkning, och från Bulgarien meddelar Dr Rimalovsky, att årliga antalet oäkta födde i detta land utgör 3.1 ‰ af alla födde för de kristna, men endast 2.2 ‰ för judarne. Här spelar säkerligen in den traditionella stränga uppfattningen hos judarne om det förkastliga i olofligt könsumgänge, hvarjämte den omständigheten ej heller får lämnas ur räkningen, att den judiska församlingen bättre känner och har strängare uppsikt öfver sina medlemmar än den kristna.

Att judarne oakadt sin låga nativitet likväl tillväxa mycket hastigare i antal än andra folk, har sin orsak i den ringa dödligheten, som är den judiska rasens måhända mest utmärkande drag. De siffror, som föreligga härom i Jüdische Statistik, bekräfta äfven till fullo detta förhållande. Dock anser sig Wengierow kunna konstatera en större barnadödlighet hos judarne än hos de kristna. Han anför därvid data från Ryssland och Polen för tioårsperioden 1874—83. På 1,000 födda kommo döda i åldern 0—1 år: hos de kristne 140; hos judarne 143. Detta synes så mycket underligare, som familjelifvet hos judarne är högt utveckladt och föräldrarne vårda sig mycket om sina barn. Men saken får sin förklaring vid en jämförelse mellan dödligheten hos gossar och flickor. Mot 100 flickor dö hos katolikerna 107 gossar, men hos judarne 132. Visserligen födas hos judarne flere gossar än hos katolikerna, men gossarnes dödlighetsprocent är i hvarje fall betydligt större hos judarne. Som orsak härtill anför Wengierow uraktlåtenheten att vid omskärelsen iakttaga nödiga antiseptiska försiktighetsmått.

Men om också barnadödligheten hos judarne skulle vara större (hvilket Fischberg bestrider, ehuru han ej anför några siffror), är i alla fall dödligheten i det hela, såsom förut framhållits, betydligt mindre. Så var t. ex. dödligheten i Bulgarien under åren 1893—99 för befolkningen i dess helhet 26 ‰, men för judarne endast 22 ‰, och enligt Fischbergs uppgift fastställde folkräkningen i Moskwa 1882, att dödligheten bland judarne var blott 15.7 ‰ mot 35 ‰ hos den öfriga befolkningen. De märkligaste talen i detta hänseende äro dock att hämta från New-Yorks-Ghetto. Under det att dödstalet för hela New-York år 1899 var 18.53 ‰, befanns det för ett af de fyra judedistrikten, där befolkningen till 65 ‰ består af judar, utgöra 18.16 ‰, i det andra distriktet, där 80 ‰ äro judar, 16.78 och i de två öfriga, som nästan uteslutande befolkas af judar, resp. 14.52 och 14.23 ‰. Enligt en beräkning af Dr J. Billings var dödligheten under femårsperioden 1886—1890 i genomsnitt för de i New-York bosatta böhmarne 43.57 ‰, för italienarne 35.29, irländarne 32.51, men för judarne blott 14.85 ‰. Alltså; dödstalet för New-Yorks judar torde ej få sättas till högre än 15 ‰. Denna siffra, så utomordentligt gynnsam

i och för sig, är helt enkelt underbar, då man besinnar, huru fysiskt vanlottade New-Yorks judar (liksom judarne i allmänhet) äro, och under hvilka sorgliga hygieniska förhållanden de lefva.

De rysk-galiziska judarnes *fysiska urartning* framhålles både af Wengierow och Fischberg. Deras genomsnittslängd blir allt mindre, bröstvidden likaså; de fördrvägas. Hos normalt utvecklade människor är bröstkorgens omfång minst lika med halfva kroppslängden, men hos större delen af judarne betydligt mindre. Wengierow anför siffror från beväringmönstringar i Polen, afseende en period af 12 år. Af 1,000 värnpliktiga kristne var bröstkorgens omfång mindre än halfva kroppslängden hos 128, lika hos 36 och större hos 836, men af 1,000 judar mindre hos 491, lika hos 57 och större blott hos 452. Alltså: af de kristne hade endast 13 %, men af judarne 50 % mindre bröstvidd än den normala. Det judiska folket lider äfven, enligt Fischberg, i hög grad af hvad läkarne kalla nervös belastning. Neurasteni och hysteri förekomma hos judarne mer än hos andra folk. Vansinne är likaledes hos dem mera utbredt; sockersjukan på samma sätt. I allmänhet äro de bleka, blodfattiga, magra.

Orsaken till denna fysiska degeneration synes i främsta rummet vara att söka i de sorgliga ekonomiska och sociala förhållanden, hvarunder judarne lefvat och fortfarande till stor del lefva. Bristfällig näring, ohygieniska bostäder och förföljelser af alla slag, se där de förnämsta medverkande faktorerna. »Öfverallt», säger Fischberg, »där det bjöds dem tillfälle att få andas friare, växte de äfven ett par tum.» En olämplig uppfostran, som allt för mycket försummar kroppens vård och utveckling, bidrager äfven i sin mån till deras fysiska svaghet. Lekar, gymnastik, sport synas vara helt främmande för »das Volk des Geistes». Både Wengierow och Fischberg konstatera detta faktum.

Hvad särskildt beträffar den nervösa belastning, hvaraf judarne lida, säger Fischberg, att den är »resultatet af oron, sorgerna, bekymren, den andliga öfverarbetningen hos judarne under de medeltida förfölgelserna». Såsom bidragande orsaker nämner han äfven den omständigheten, att judarne till $\frac{4}{5}$ delar bo i städer och att största delen af dem ägna sig åt handelsyrket.

Men oakadt denna fysiska degeneration äro judarne ingalunda

någon utdöende ras. »Under det bräckliga yttre», säger Leroy-Beaulieu, »döljer sig en intensiv lifskraft.» De förut meddelade dödlighetssiffrorna vittna äfven med all önskvärd tydlighet härom. Dödstalet för New-Yorks Ghetto var ju knappt 15 ‰; för Sverige, som dock f. n. kan uppvisa den lägsta dödlighet af Europas stater, är samma tal nära 16½ ‰.

Hvad är då orsaken till denna ringa dödlighet, denna starka lifskraft hos dessa rysk-galiziska judar?

Både Wengierow och Fischberg anföra som *en* orsak — och visserligen icke den minst vägande — *måttlighet*: måttlighet i mat, måttlighet i dryck, måttlighet i sexuellt umgänge. Alkoholister och syphilitiker äro mycket sällsynta bland judarne. Den fruktbara marken för utvecklingen af olika sjukdomar saknas alltså. Judarnes måttlighet förklarar säkerligen till en del den immunitet mot vissa sjukdomar, som är utmärkande för dem, och som anses för en af orsakerna till deras ringa dödlighet. Fischberg ägnar åt denna sak ett helt kapitel, hvaraf jag här skall meddela det viktigaste. Med immunitet förstår han kroppens motståndskraft mot utveckling af infektionssjukdomar. Någon absolut immunitet gifves dock ej, utan endast i den mening, att en viss ras, en viss befolkning icke så ofta och så häftigt hemsökes af infektionssjukdomar som andra raser, andra folk. Då immunitet tages i denna bemärkelse, påstår Fischberg, att judarne i New-York äro relativt immuna mot de flesta infektionssjukdomar. Som bevis anföres en del siffror. I difteri t. ex. dogo 1897—99 i hela New-York 64.20 på 100,000 af befolkningen, men i det judiska Ghetto blott 59.55. Dödligheten i diarrésjukdomar var för New-York i dess helhet 1885—90 316.85 på 100,000, däraf för böhmarne 766.73, för italienarne 425.58, för de hvita infödde 398.34, men för judarne endast 195.55. Den viktigaste sjukdom, mot hvilken judarne visa en relativ immunitet, är tuberkulosen. År 1900 undersöktes af New-Yorks hälsovårdsnämnd 10,000 dödsbevis. I 888 af dem var tuberkulos angifven som dödsorsak. Af dessa 888 voro 72 judar. Då emellertid judarne utgöra 15 ‰ af befolkningen, sluter Fischberg, att om tuberkulosen varit lika förhärskande hos dem som hos den öfriga befolkningen, hade deras dödssiffra bort vara 133; nu var den endast något öfver hälften af denna siffra. Som en särskild orsak till

judarnes immunitet mot tuberkulos anföres deras religiösa bruk, som förbjuder dem att äta kött af sjuka djur, isynnerhet af sådana, som lidit af lungsjukdomar.

Men judarnes måttlighet och sedlighet och däraf — åtminstone till stor del — förorsakade immunitet äro icke tillräckliga för att förklara deras utomordentliga lifskraft, helst som dessa fördelar uppvägas af den fysiska degenerationen, de obygieniska bostäderna, fattigdom och andra missförhållanden, som utmärka New-Yorks Ghetto. Hos judarne måste, såsom Leroy-Beaulieu säger, »lifvet ha fördolda driffjädrar». En tilltalande förklaring öfver denna gåta, en förklaring, som gäller den judiska rasen i dess helhet, gifver oss Fischberg. Han anser, att under loppet af judarnes två-tusenåriga vandring från kontinent till kontinent, från land till land, då de oupphörligt måst anpassa sig efter nya betingelser, oupphörligt motstå anloppen af skymfer och förföljelser, fattigdom och sjukdom, har ett naturligt urval ägt rum och en ras uppstått, som i dag är bättre rustad att trotsa fattigdom, olyckor, ja, själfva döden än andra nationer, som icke haft att utkämpa sådana strider för sin existens.

Den 4:e och sista *afdelningen* af »Jüdische Statistik», hvori bidrag skulle lämnas till den judiska världsstatistiken, är den kortaste, men icke minst intressanta delen. Det förnämsta bidraget utgöres af en uppsats om »*Judarne såsom fysisk ras*» af Dr J. M. Judt. Jag kan ej här så utförligt, som jag skulle önska, referera denna uppsats, hvilken är af intresse isynnerhet därför, att författaren vill placera judarne på en helt annan plats i den rasantropologiska tabellen än hittills; jag får nöja mig med att framställa hufvudpunkterna, hvilket är desto lättare, som författaren själf använder tesform. Hans första tes lyder: Judarne hafva icke undergått någon raskorsning med den infödda befolkningen i Europa hvarken genom proselytism eller blandade äktenskap. För att bevisa denna tes anför Judt statistiska data från Preussen och Bayern, hvaraf framgår, dels att blandade äktenskap äro mycket sällsynta, dels att barnen i sådana äktenskap i regel öfvergå till kristendomen. Han talar äfven om de förbud mot blandade äktenskap, som förekommit

och ännu förekomma i olika länder, men då han härvid till de stater, där dylika äktenskap fortfarande äro i lag förbjudna, jämte Ryssland, Spanien och Portugal räknar äfven de skandinaviska länderna, är han, som vi veta, på villovägar. Äfven torde själfva hans tes icke stämma med verkligheten uti sistnämnda länder.

Sin 2:a tes har Judt formulerat på följande sätt: Judarne såsom fysisk ras äro en produkt af en amalgamering, som ägt rum, icke i Europa utan i forntiden, under hebreernas första vandringar och politiska själfständighet. Det skulle leda för långt att här följa hans bevisföring. Jag nöjer mig med att påpeka, att bland de olika raselement, som hebreerna i äldsta tider enligt Judts åsikt upptogo i sig och hvarigenom de kommo att starkt avvika från sin ursprungliga semitiska typ, var i främsta rummet Pamirs, Turans och Armeniens befolkning, senare äfven det ariska elementet, representeradt af assyrier och kanaaniter. Under tidernas lopp sammansmälte småningom dessa olika element och bildade en ny genomsnittstyp, den nuvarande juden.

Den 4:e tesen lyder så: »Införandet af judarne såsom ras i de semitiska stammarnes grupp har ingen rationell grund för sig. Med semiterna ha judarne blott det besläktade språket gemensamt, men i fysiskt hänseende råder en stor olikhet.»

I sammanhang härmed uppställer Judt frågan: Hvilket rum intaga judarne på den rasantropologiska tabellen? Och efter en kritisk undersökning af deras antropometriska kännetecken, såsom hufvudskålens form, hårets och ögonens färg etc., kommer han till det resultat, att judarne böra uteslutas ur den grupp, dit de hittills blifvit räknade, nämligen »die mittelländische Gruppe», som eljes omfattar de sydeuropeiska ländernas invånare, egypter, araber, perser etc. De böra i stället hänföras till »die alpäische Rasse», som har sina renaste typer bland mellersta Frankrikes befolkning, i Schweiz, Bayern och Österrike. Summan af Judts uppsats blir alltså: de nuvarande judarne äro såsom fysisk ras snarare besläktade med den alpäisk-himalayiska än med »die mittelländische», och avvikelser från den primära semitiska typen har ägt rum, icke

under exilen utan under den förhistoriska tiden och forntiden intill femte årh. f. Kr.

Om *judarne som stadsinvånare* har Dr Ruppin en kort men intressant artikel. Han konstaterar först som ett faktum, att judarne i alla länder bo öfvervägande i städerna. En skillnad mellan de olika länderna består blott däri, att judarne i de länder, där handel och industri äro betydligt utvecklade, hufvudsakligen bo i de stora städerna och särskildt i hufvudstäderna. I länder med öfvervägande jordbrukskaraktär bo judarne däremot till stor del i de små provinsstäderna. Af de statistiska data Ruppin meddelat skall jag anföra några af de viktigaste. I Tyskland bodde 1895 i städer med mer än 50,000 invånare 43.46 % af alla judar, men endast 17.92 % af alla kristna. Hvad särskildt Preussen beträffar, voro 57.83 % af alla judar bosatta i städer med öfver 20,000 invånare. I Berlin var judarnes antal år 1900 92,206 eller = $\frac{1}{4}$ af alla preussiska judar. I Österrike bo i de 10 storstäderna 23.33 % af alla judar, men blott 10.60 % af de kristna. I Rumänien voro 1899 ej mindre än 80.01 % af alla judar bosatta i städerna; af de kristna endast 15.93 %. Till sist sammanställer Ruppin de olika länderna efter den grad, hvori deras judebefolkning lefver i storstäderna, och kommer härvid till det resultat, att England och Förenta staterna intaga första rummet, enär nästan alla judar där lefva i de stora städerna; sedan följer Danmark, af hvars judar $\frac{4}{5}$ och Nederländerna, af hvars judar öfver hälften lefva i hufvudstaden; vidare Italien och Schweiz, där ungefär hälften af judebefolkningen lefver i storstäder, Tyskland med 43.46 % af alla judar i storstäder o. s. v. I Sverige bo för närvarande 1,630 judar eller nära 44 % af hela antalet i Stockholm.

Såsom en afslutning på 4:e delen och på arbetet i dess helhet lämnas oss af en rad statistici uppgifter om judarnes antal, fördelning och tillväxt på jordklotet. En kritisk betraktelse af alla hittills gjorda uppskattningar af judarnes antal på jorden antager ett antal af 10,257,250; däraf i Europa 8,518,280. I Ryssland var judarnes antal, såsom förut omnämnts, nära 5,200,000; i Österrike-Ungern 1,994,378 och i Tyskland 590,000. För Danmark utgjorde antalet 4,080 (år 1890), för Norge 642 (1900) och för Sverige 3,715 (1900).

Angående judarnes *tillväxt* uttala sig särskildt Nossig och Herman Zeller mycket optimistiskt. Nossig beräknar, att den judiska stammen tillväxer årligen med 2.4 %, de icke-judiska folken i genomsnitt med endast 0.727 %. Den ungefärliga tid, inom hvilken judarnes antal fördubblas, angifver Nossig till 33.06 år; motsvarande tid för icke-judar till 140.49 år. Zeller beräknar, att tillväxten varit

	för Europas befolkning.	för judarne.
1871—97	30.2 %	83.8 %
1888—97	10.5 %	18.9 %

Nossigs och Zellers beräkningar kritiseras emellertid af Ruppin, som visserligen medgifver, att den judiska stammen i sin helhet är stadd i ständig tillväxt, men dock håller före, att denna tillväxt i många länder såväl absolut som relativt är betydligt mindre, än den synes vara i de af Nossig och Zeller sammanställda öfversikterna.

Huru som helst, det är sannerligen icke bilden af någon försvinnande ras, som möter oss i denna publikation; det är tvärtom en snabbt växande, utomordentligt lifskraftig nation, som där träder oss till mötes, låt vara att fysisk degeneration samt lekamlig och andlig nöd för närvarande trycka sin prägel på den stora massan af densamma. Att höja och förädla dessa lågt stående element fysiskt och intellektuellt, att skaffa dem naturligare och sundare förvärfskällor, leda dem in på andra banor än handelns och geschäftets, att göra allt för att lindra den hetsiga konkurrensen mellan dem och deras kristna bröder samt därmed utplåna från den moderna samhällskroppen den rest af rashat, som ännu kan finnas, är naturligtvis en uppgift af den största betydelse. Man må därför hoppas, att föreningen för judisk statistik skall med allvar fullfölja sin nu så vackert påbörjade verksamhet. Ty såsom förut framhållits, är skapandet af en på vetenskaplig grund fotad, fullt objektiv judestatistik den förnämsta förutsättningen för judefrågans lyckliga lösning.

Administrativ praxis.

12. *I fråga om universitetens rätt att af universitetens medel bestrida kostnader för begrafningskransar o. d.*

Efter granskning af universitetets i Uppsala räkenskaper för år 1898 yrkade Kammarrättens revisionsafdelning, att, som under år 1898 af anslaget till extra utgifter utbetalts för bindning af begrafningskransar den 4 januari 4 kr., den 14 mars 4 kr. och den 15 april likaledes 4 kr., den 7 februari för en rosett till begrafningskrans 6 kr. 50 öre, den 5 april för en rosett till begrafningskrans jämte ask 9 kr. 50 öre samt för tryckning å band till begrafningskransar den 1 april 4 kr. och den 30 september 5 kr. 50 öre, eller tillhopa 37 kr. 50 öre, men berörda utgifter icke bort med universitetets medel gäldas, sistnämnda belopp måtte ersättas.

Efter det f. d. professorn T. M. Fries i egenskap af förutvarande rektor vid universitetet förklarar sig öfver anmärkningen, utlät sig Kammarrätten genom utslag den 2 oktober 1902, att, enär ifrågavarande kostnader ej bort bestridas med universitetets medel, förpliktade, med gillande af anmärkningen, Kammarrätten Fries, som vore för utbetalningen ansvarig, att ersätta anmärkta beloppet, 37 kr. 50 öre, med föreskrift tillika, att de ådömda medlen skulle under titel «Kungl. Kammarrättens revisionsafdelnings anmärkningsmedel» tagas till uppbörd och redovisning i de universitetets räkenskaper, som näst därefter afgåfves, och 15 % såsom revisionens anmärkningsarvode därefter afföras med 5 kr. 62 öre och konstant lämnas till det större konsistoriet för att till Kammarrätten insändas.

Häremot anförde Fries besvär hos K. M:t, som efter det vederbörande sig förklarar samt Kammarrätten inkommit med infordradt und. utlåtande och klaganden med påminnelser, den 18 september 1903 förklarade, att K. M:t väl funnit Kammarrättens utslag vara lagligen grundadt, men att K. M:t, med afseende å förekomna omständigheter, låtit bero vid de skedda utbetalningarne, dock att klaganden därigenom icke befriades från utgifvande af det föreskrifna anmärkningsarvodet.

G. T.

Utgifterna för försvarsväsendet och militära pensioner i Förenta Staterna. I millioner dollars utgjorde utgifterna:

	för hären	för flottan	för pensioner
1880	38	14	57
1890	45	22	107
1900	135	56	141
1901	146	61	139
1902	112	68	138

Pensionerna uppgå sålunda till högre belopp än utgifterna för armén! Antalet pensionärer uppgår också till i rundt tal 1 million. [Efter *Zeitschr. f. Socialwissenschaft.*]

Strödda meddelanden.

Folktätthetens förändringar i Europa under det förflutna århundradet. Härom meddelar FRANZ VON JURASCHEK några intressanta uppgifter i den af honom utgifna femte upplagan af BRACHELLI'S »*Staaten Europas*».

Under det förflutna århundradet har folktätheten stigit betydligt i alla Europas stater, men i så olika grad, att afståndet mellan den största och den minsta folktätheten ansevärt ökats. I medeltal bodde i Europa vid år 1800 omkring 19, 1850 27, vid århundradets slut däremot 40 människor på kvadratkilometern. 1815 hade intet land en större folktäthet än Lombardo-Venetien, där den redan uppgick till 90 inv. pr kv.-km.; f. n. räkna stora riken, såsom Storbritannien och Irland, Italien, Tyska Riket 104—132 och mindre stater, såsom Sachsen, Belgien, Nederländerna och jämväl England med Skottland mer än 150 inv. pr kv.-km. Irland och Frankrike, som vid århundradets början hörde till de tätast befolkade områdena, hafva nu utträdt ur deras led. Frankrike öfverträffas i detta afseende nuförtiden af en hel rad af större och mindre stater, t. o. m. af det bergiga Schweiz och af Ryska Polen. Preussen har gått långt förbi ett stort antal stater, med hvilka det vid århundradets början stod på samma nivå i fråga om folktäthet, såsom t. ex. Ungarn, eller som det t. o. m. öfverträffades af, såsom Bäjern. För närvarande bilda de stater, som hafva mer än 100 inv. på kv.-km. — Storbritannien, Belgien, Nederländerna, Tyskland och Italien — en i det närmaste sluten grupp, som i ett bredt bälte sträcker sig öfver Mellaneuropa från Skottland till Sicilien. Väster, norr och öster härom aftager folktätheten och desto mera, ju längre afståndet är från det nämnda bältet.

13. *I fråga om universitetens rätt att använda universitetens medel till bestridande af kostnader för uppvaktningar o. dyl.*

Efter granskning af Uppsala Universitets räkenskaper för år 1898 anmärkte Kammarrättens revisionsafdelning, att, som af anslaget till extra utgifter utbetalts dels till en hvar af professorerna Fr., P., B. och H. samt sekreteraren von B., hvilka den 18 maj 1898 i Stockholm uppvaktat afgångne universitetskanslern, reseersättning med 15 kr., dels 350 kr. för textning af en till bemålde afgångne universitetskansler ställd adress och för perm till densamma, dels till professor T. och sekreteraren von B. ersättning med 15 kr. till hvardera för inställelse i Stockholm den 26 oktober 1898 för uppvaktning hos tillträdande universitetskanslern och dels till professorerna Fr. och F. ersättning med 30 kr. till hvardera för inställelse vid sistnämnda uppvaktning äfvensom för resa till Stockholm i ändamål att närvara vid en den 7 oktober 1898 därstädes hällen fest till firande af Berzelius' minne, men berörda utgifter icke vore af beskaffenhet att hafva bort gäldas med universitetets medel, utgifna beloppen, tillsammans 515 kr., måtte fastställas till betalning.

Genom utslag den 2 oktober 1902 förpliktade Kammarrätten, enär ifrågavarande kostnader ej bort bestridas med universitetets medel, med gillande af anmärkningarna, de personer, hvilka såsom ledamöter i det större konsistoriet varit ansvariga för utbetalningarna att gemensamt eller hvilken af dem gälda gitte ersätta de anmärkta beloppen, med föreskrift tillika, att de till betalning fastställda medlen skulle under titel «Kungl. Kammarrättens revisionsafdelnings anmärkningsmedel» tagas till uppbörd och redovisning i de universitetets räkenskaper, som näst därefter afgäfves, och 15 % såsom revisionens anmärkningsarvode därefter afföras med 77 kr. 25 öre och kontant lämnas till det större konsistoriet för att till Kammarrätten insändas.

Häremot anförde biskopen Tottie, f. d. professorn Fries m. fl. besvär hos K. M:t, som, efter det vederbörande sig förklarat samt Kammarrätten inkommit med infordradt utlåtande den 18 september 1903, med afseende på hvad i målet förekommit, fann skäligt att, med ändring af öfverklagade utslaget, ogilla de framställda anmärkningarna.

G. T.

14. *I fråga om efterlevande änkas rätt att under det henne å kyrkoherdebeställning tillkommande nådår få uppbära hennes aflidne man beviljadt personligt lönetillskott.*

Sedan K. M:t dels genom nåd. bref den 2 dec. 1892 medgifvit, att till kyrkoherden i Sölvesborgs stads- och landsförsamlingars pastorat J. V. C. Brorström finge, så länge han kvarstode vid kyrkoherdebeställningen därstädes, från prästerskapets löneruleringsfond utgå ett belopp af 200 kr. årligen från och med d. 1 maj samma år, dels ock enligt nåd. beslut d. 7 dec. 1900 tillagt Brorström till tjänstebitråde ett lönetillskott likaledes å 200 kr. att, så vidt han vid tjänsten kvarstode, utgå från berörda fond tillsvidare under hvart och ett af ecklesiastikåren från och med d. 1 maj 1900

till d. 1 maj 1905, gjorde, efter det Brorström d. 15 mars 1903 afidit, hans änka hos K. M:t anhållan, att under det henne å kyrkoherdebeställningen tillkommande nådår från och med d. 1 maj 1903 till samma dag 1904 få åtnjuta nämnda båda lönetillskott å tillhopa 400 kr.

Med anledning däraf förklarade, i afgifvet yttrande, domkapitlet i Lund sig anse, att desa lönetillskott bort, äfven om särskild framställning därom icke ägt rum, fortfarande utgå till d. 1 maj 1905, då pastoratet komme att af ny innehafvare tillträdas, men hemställde domkapitlet, för den händelse denna uppfattning icke skulle finnas lagligen grundad, om medgifvande, att lönetillskotten finge utgå såväl under ifrågakomna nådår som under därpå följande ecklesiastikår från och med d. 1 maj 1904 till samma dag 1905, hvarunder domkapitlet hade att för prästerskapets änke- och pupillkassas räkning uppbära inkomsterna vid kyrkoherdebeställningen.

Statskontoret fick därefter yttra sig i ärendet. Under framhållande, att Statskontoret icke kunde dela domkapitlets mening angående tidpunkten för uppbärande af ifrågavarande personliga lönetillskott, anförde Statskontoret, att det icke hade något att erinra mot lönetillskottens fortfarande utgående under nådåret, men att Statskontoret, i öfverensstämmelse med hvad af Kammarkollegium och Statskontoret d. 8 okt. 1897 anförts i fråga om utbetalning till domkapitlet i Karlstad af ett till afidne komministern Dalén i lifstiden anvisadt anslag från prästerskapets löneregleringsfond, ansåge användande af nämnda fonds tillgångar till förebyggande af förlust eller beredande af ökad inkomst för prästerskapets änke- och pupillkassa icke vara förenligt med fondens ändamål, hvarför Statskontoret hemställde, att K. M:t ville, i anledning af den gjorda framställningen, allenast medgifva, att till Brorströms nådårsberättigade sterbhus finge såsom bidrag till kostnaden för uppehållande af kyrkoherdetjänsten i Sölvesborgs pastorat under ecklesiastikåret 1903—1904 från prästerskapets löneregleringsfond utgå ett belopp af 400 kr.

Ärendet föredrogs d. 18 sept. 1903 inför K. M:t, som fann godt ansökningen endast på det sätt bifalla, att sökanden finge för ecklesiastikåret 1903—1904 uppbära det jämlikt nåd. brefvet d. 2 dec. 1902 beviljade belopp å 200 kr.

G. T.

15. *I fråga om fastställelse af före år 1897 tillkommen afsöndring från lägenhet, som enligt intyg af landtmätare skulle utgöra afsöndring från vissa hemman, men vid meddelande af lagfart sedan länge betraktats såsom själfständig lägenhet.*

Sedan byggmästaren Nathan Persson i Göteborg enligt byteskontrakt d. 8 februari 1900 förvärfvat sig bl. a. två jordlägenheter, »afsöndrade från lägenheten Qvillebäcken i Lundby socken» af Göteborgs och Bohus län, å en år 1871 upprättad karta betecknade den ena såsom lott n:r 1, den andra såsom lott n:r 2;

samt bemälde P., som d. 8 maj 1900 erhållit lagfart å berörda två afsöndrade lägenheter, sedermera hos Kbfde i länet anhållit om fastställelse å de sålunda skedda jordafsöndringarna, under bifogande bl. a. af en utaf

domhafvanden lämnad utredning, enligt hvilken lägenheten Qvillebäcken af häradsrätten »betraktats såsom själfständig lägenhet», då lagfart å den samma eller delar där af sökts och beviljats vid åtskilliga tillfällen under en tidrymd af »mera än omkring ethundratrettio år»;

utlät sig Kbfde genom utslag d. 12 maj 1902 — efter antecknande, hurusom af handlingarna i ärendet äfvensom af andra hos Kbfde förvarade handlingar inhämtats, att någon själfständig lägenhet med namnet Qvillebäcken icke finnes i jordeboken för Lundby socken upptagen eller blifvit af Kbfde såsom afsöndring fastställd, samt att ofvannämnda lägenheter, enligt ett af förste landtmätaren Rönnbäck d. 22 jan. 1902 utfärdadt, vid ansökningen fogadt bevis skulle anses afsöndrade från 21 uppräknade hemman i Lundby socken — att, enär icke med visshet kunnat utrönas, vare sig på hvad sätt lägenheten Qvillebäcken tillkommit, eller att de nu ifrågavarande afsöndringarna i verkligheten ägt rum från ofvan uppräknade hemman eller delar af dem, samt ägarne af stamhemmanen i allt fall icke lämnat sitt medgifvande, att afsöndringarna finge anses hafva ägt rum från deras hemman till det omfång och den storlek, förste landtmätaren Rönnbäck antagit, funne Kbfde sig förhindrad att meddela den sökta fastställelsen.

Byggmästaren P. anförde häröfver besvär hos Kammarkollegium, som enligt utslag d. 10 juli 1902 fann besvären ej föranleda till ändring i Kbfdes beslut.

P. fullföljde besvären hos K. M:t, som d. 6 nov. 1903 sig utlät, att, ehuru genom den i målet förebragta utredning måste anses ådagalagdt, att Qvillebäcken sedan gamla tider utgjort en särskild lägenhet, som bort hafva varit i kronans jordebok antecknad, samt vid sådant förhållande hvarken den omständigheten, att svårighet för närvarande syntes möta att erhålla visshet om, under hvilket eller hvilka hemman den till lägenheten Qvillebäcken hörande jord ursprungligen lydt, eller hvad Kbfde i öfrigt yttrat i sitt utslag i målet, bort utgöra hinder för Kbfde att meddela fastställelse å de två afsöndringar från lägenheten Qvillebäcken, om hvilka i målet vore fråga, likväl och som dessa afsöndringar blifvit gjorda, innan lagen om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring d. 27 juni 1896 trädde i kraft, och samma afsöndringar, å hvilka klaganden redan erhållit lagfart, förty vore giltiga, utan att fastställelse å dem af Kbfde meddelades, funne K. M:t icke skäl göra ändring i det slut, Kammarkollegii öfverklagade utslag innehöle.

G. T.

16. *Ifrågasatt utbekommande genom Kbfde af drättselkammares i stad handlingar.*

Sedan drättselkammaren i Gäfle, hvarest ledamoten af stadsfullmäktige i Gäfle O. Danielsson anhållit att få taga del af vissa hos drättselkammaren förda protokoll jämte andra handlingar, genom beslut d. 23 maj 1903, enär dessa protokoll icke vore offentliga handlingar, afslagit den gjorda framställningen;

STATSVETENSKAPLIG TIDSKRIFT

FÖR

POLITIK — STATISTIK — EKONOMI

UTGIFVEN AF

PONTUS E. FAHLBECK

SJÄTTE ÅRGÅNGEN

1903.

LUND

STATSVETENSKAPLIG TIDSKRIFTS EXPEDITION

LUND 1903,
E. Malmströms Boktryckeri.

Innehåll.

Uppsatser.

	Sid.
ASK, E., Sjukligheten vid de högre allmänna läroverken inom Lunds stift 1893—1902	239
BERGSTEN, N., En statistik öfver judarne	295
CRONEBORG, O., Tryckfrihet och sekretess. I, II	96, 166
FAHLBECK, P., Finland	19
— —, Ännu en gång Nymalthusianismen	55
— —, Rösträttsreformen	139
— —, Emigrationen	199
— —, En skandinavisk tullförbindelse	257
KALLENBERG, E., Kan gift kvinna äga kommunal rösträtt?	1
LAGERSTEDT, F. O., Den britiska imperialismen. I, II	225, 285
LUNDELL, J. A., Med eller utan examen?	182
REUTERSKIÖLD, C. A., Rättsutveckling och lagstiftning	34
TRAP, C., Om Beboelsesforhold og Arbejderboliger i København	212
TÖRNEBLADH, R., Riksbankens afbetalningslån	65
WIDELL, L., Äger svensk domstol rätt att pröfva lagars och förordningars giltighet?	82
— —, Statsskulden i Sverige, Norge och Danmark	124
— —, Aterfall i brott enligt svensk kriminalstatistik	268

Strödda meddelanden.

Befolkningsrörelsen i Frankrike 1901	61
Kreatursbestånd och folktal i Preussen	61
Växeltämpel och växelportfölj	134
Befolkningsrörelsen i Frankrike	194
Invandringen till Förenta Staterna	250
Faran från Amerika	251
Det rika Frankrike	251
Bristen å förslagsanslagen	251
De oäkta födelserna och brottsligheten	252
Folktäthetens förändringar i Europa under det förflutna århundradet	317
Utgifterna för försvarsväsendet och militära pensioner i Förenta Staterna	318

Administrativ praxis.

	Sid.
1. Länsman, förordnad till kronoombud t. ex. i vägärende, äger ej uppbära traktamentsersättning, då sammanträdet äger rum i den stad, där han är bosatt	63
2. Ecklesiastik tjänsteman, som åtnjuter bostadsförmån in natura, äger ej uppbära dyrtidstillägg för den honom för annan tjänst tillkommande lön, äfven om boställsförmånen bereds honom af vederbörande församling	63
3. Namnet Weyland ansågs vara så lika förutvarande släktnamnet Weylandt, att det ej kunde godkännas såsom nytt släktnamn	136
4. Med behållen inkomst af ecklesiastik beställning afses endast det öfverskott af den med beställningen förenade inkomst, som återstår, sedan kostnaden för beställningens «nöjaktiga» bestridande afgått	137
5. Sökt namnförändring afslogs, emedan skälig orsak till densamma ej föreburits	138
6. Angående patroni skyldighet att redovisa för kyrkas af honom uppburna inkomster	195
7. Angående järnvägsstyrelsens rätt att af järnvägsmedel bestrida kostnader för dekorerings o. d.	196
8. Församlings beslut om personligt lönetillägg till viss prästman betraktas såsom ändring i löneregleringen, hvarför dylikt beslut erfordrar K. M:s fastställelse för att lagligen kunna vinna tillämpning	196
9. Frågan om annexhemmans i Skåne skyldighet att delta i kostnaderna för byggnad och underhåll af kyrka får bedömas efter hvad i hvarje fall af ålder varit brukligt	197
10. Afslag å en af kronofogde W., som för vårdande af enskilda angelägenheter haft tjänstledighet under 6 mån., gjord ansökning, att, med afstående under tiden från alla löneförmåner, erhålla ytterligare tjänstledighet under 6 mån.	255
11. Afslag å framställt anspråk på dagtraktamente för en efter slutadt sammanträde infallande söndag, betraktad såsom hvilodag före hemresan	256
12. I fråga om universitetens rätt att af universitetens medel bestrida kostnader för begravningskransar o. d.	319
13. I fråga om universitetens rätt att använda universitetens medel till bestridande af kostnader för uppvaktningar o. dyl.	320
14. I fråga om efterlevande änkas rätt att under det henne å kyrkoherdebeställning tillkommande nådår få uppbära hennes aflidne man beviljad personligt lönetillskott	320
15. I fråga om fastställelse af före år 1897 tillkommen afsöndring från lägenhet, som enligt intyg af landtmätare skulle utgöra afsöndring från vissa hemman, men vid meddelandet af lagfart sedan länge betraktats såsom själfständig lägenhet	321
16. Ifrågasatt utbekommande genom Kbfde af drätselkammarens i stad handlingar	322
17. Stadgandet i 30 § af Kammarrättens instruktion äger ej tillämpning i visst fall	323

Rättelser.

Sid. 46 rad 15 uppfifrån står: 24: 3—; läs: 24: 3, 20: 3 mom. 6 enl. lag af 27 juni 1902—

» » » 13 nedifrån står: «superficies»; läs: «emphyteusis»

samt D. hos Kbfde i Gäfleborgs län yrkat, att Kbfde måtte antingen vid vite förelägga drätselkammaren eller dess ordförande eller någon dess ledamot eller tjänsteman att tillhandahålla honom ifrågavarande handlingar för afskrift eller nödiga anteckningar eller ock låta från drätselkammaren eller vederbörande tjänsteman infordra handlingarna för att, om desamma funnes böra tillhandahållas honom, låta sådant äga rum hos Kbfde eller annorstädes enligt föreskrift för vederbörande;

förklarade Kbfde genom resolution d. 9 juni 1903, att, hyad D. framhållit, icke vore af beskaffenhet att enligt lag eller eljest gifna föreskrifter kunna till någon Kbfdes åtgärd föranleda.

D. anförde häremot besvär hos K. M:t, men, sedan Justitiekanslersämbetet i infordradt underdånigt utlåtande såsom sin mening uttalat, att öfverklagade resolutionen vore lagligen grundad, förklarade K. M:t d. 3 okt. 1903, att K. M:t ej funnit skäl göra ändring i sagda resolution.

G. T.

17. Stadgandet i 30 § af Kammarrättens instruktion, att anmärkningsarvode utgår med 5 %, då anmärkningsfråga remitterats till handläggning och pröfning i första hand af annan myndighet än Kammarrätten, äger ej tillämpning, då efter 1 § mom. 3 anmärkningsfråga mot hofrätter, kollegier etc. öfverlämnats till Justitiekanslersämbetets handläggning.

Sedan i särskilda anmärkningar vid Kommerskollegii räkenskaper för åren 1897, 1898 och 1899 Kammarrättens revisionsafdelning yrkat, att, enär från sjätte hufvudtitelns anslag till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. obehörigen utbetalats tillsammans 1900 kr. 14 öre, nämnda belopp måtte fastställas till ersättning af vederbörande ordförande och ledamöter hos Kollegium, hvilka vore ansvariga för besluten om de anmärkta utbetalningarna;

samt, efter det, med stöd af § 1 mom. 3 i Kungl. instr. för Kammarrätten d. 14 nov. 1879, Kammarrätten öfverlämnat anmärkningarna till Justitiekanslersämbetets handläggning och bemälda ämbete i målen fört talan, K. M:t genom särskilda beslut d. 30 nov. 1900 och d. 30 aug. 1901 funnit godt låta bero vid utbetalningarna, dock med skyldighet för vederbörande, som deltagit i besluten om utbetalningarna, att gälda det revisionsafdelningen tillkommande anmärkningsarvode;

gjorde nämnda revisionsafdelning, med åberopande af omförmälda beslut, hos Kammarrätten framställning om utbekommande af dylikt arvode.

Sedan i anledning däraf yttrande afgifvits af generaldirektör Åkerman m. fl., förklarade Kammarrätten genom utslag d. 2 okt. 1902 att, på grund af K. M:ts ofvanomförmälda beslut, hvarigenom utdömits så stor del af anmärkta beloppen, som motsvarade revisionen tillkommande anmärkningsarvode, Kammarrätten funne skäligt, jämlikt 30 § i dess instruktion, bestämma berörda arvode till 15 % å anmärkta beloppen, hvilket arvode skulle i kontant lämnas till Kommerskollegium för att till Kammarrätten insändas.

Häremot anförde generaldirektör Akerman m. fl. besvär hos K. M:t, under yrkande bl. a., att, om anmärkningsarvode skulle utgå, det jämlikt 30 § i Kammarrättens instruktion endast skulle utgöra 5 % å anmärkta beloppen, men fann K. M:t, enligt beslut d. 18 sept. 1903, ej skäl göra ändring i det öfverklagade utslaget.

G. T.

Innehåll:

- P. Fahlbeck**, En skandinavisk tullförbindelse.
L. Widell, Återfall i brott.
F. Oscar Lagerstedt, Den britiska imperialismen II.
N. Bergsten, En statistik öfver judarne.
Strödda meddelanden.
Administrativ praxis.

Till red. insända skrifter:

Zeitschrift für Socialwissenschaft, herausg. von JULIUS WOLF.
1903.

- H. 6. *Aufsätze*: H. WINCKLER, Die Bedeutung der Phönizier für die Kulturen des Mittelmeeres. 1. — W. KRUSE, Entartung. 1. — FR. MAIER, Deutsch-österreichische Verständigungen und die neuen Zolltarife. — *Socialpolitik*: J. FEIG, Erbbaurecht und städtische Bodenpolitik. 1. — — *Miscellen.* — — *Buchbesprechungen.*
- H. 7. *Aufsätze*: W. KRUSE, Entartung. 2. — H. WINCKLER, Die Bedeutung der Phönizier für die Kulturen des Mittelmeeres. 2. — FR. BRÜSSLING, Socialismus und Landwirtschaft. — — *Socialpolitik*: J. FEIG, Erbbaurecht und städtische Bodenpolitik. 2. — — *Miscellen.* — — *Buchbesprechungen.*
- H. 8—9. *Aufsätze*: TH. ACHELIS, Anomalien der religiösen Entwicklung. — P. FAHLBECK, Der Neomalthusianismus. I. — G. ADLER, Saint-Simon und der Saint-Simonismus. — FR. PRINZING, Heiratshäufigkeit und Heiratsalter nach Stand und Beruf. — O. GERLACH, Kant und der Socialismus unter besonderer Berücksichtigung der neueren theoretischen Bewegung innerhalb des Marxismus. — E. JUNG, Landgesetze und Landverkauf in den britisch-australischen Kolonien. — — *Socialpolitik*: Dr SINZHEIMER, Lohn und Aufrechnung, nebst Erwiderung darauf von Dr NEUKAMP. — — *Miscellen.* — — *Buchbesprechungen.*
- H. 10. *Aufsätze*: FR. HOLDEFLEISS, Von der südrussischen Steppe. — P. FAHLBECK, Der Neomalthusianismus. 2. — F. RACHFAHL, Populäre und eminente Geschichtswissenschaft. — S. SCHILDER, Soziale Verhältnisse in Süditalien. — — *Socialpolitik*: G. BOKOR, Ein ungarischer Gesetzentwurf über die Unfallversicherung der gewerblichen Arbeiter. — — *Miscellen.* — — *Buchbesprechungen.*
- H. 11. *Aufsätze*: H. SCHURTZ, Türkische Basare und Zünfte. — A. KRUYT, Beobachtungen an Leben und Tod, Ehe und Familie in Zentral-Celebes. — H. J. NIEBOER, Der »Malthusianismus« der Naturvölker. — K. LANGE, Kunst und Sozialdemokratie. — — *Miscellen.* — — *Buchbesprechungen.*
- Finans Tidende*. Organ for dansk Pengevæsen. Aarg. III N:o 36—50. Aarg. IV N:o 1—10. Kjøbenhavn 1903.
- Social Tidsskrift*. Organ for Studenter och Arbetare. Red. G. H. VON KOCH. Stockholm 1903: h. 7—10.
- Nordisk tidskrift* för vetenskap, konst och industri, utg. af Letterstedtska Föreningen, redigerad af OSKAR MONTELIUS. Stockholm 1903: h. 4—7.
- Försäkringsföreningens Tidskrift*. Red. J. LEFFLER. Stockholm 1903: h. 3. samt supplementh. I—II.
- »Holland Abroad». Supplement to the Algemeen Nederlandsch Exportblad. Amsterdam 1903.
- Kyrklig tidskrift*. Utg. af O. QÜENSEL och HJ. DANELL. Upsala 1903: h. 4—5.
- Nationaløkonomisk Tidsskrift*, udg. af Nationaløkonomisk Forenings Bestyrelse. Red. ADOLPH JENSEN. Kjøbenhavn 1903: h. 6.
- Tidsskrift for Retsvidenskab*, udg. af Bestyrelsen for den Stang'ske Stiftelse i Christiania. Christiania 1903: h. 2.
- Tidsskrift*, utg. af Juridiska Föreningen i Finland. Helsingfors 1903: h. 5—6 samt Bilaga.
- The Journal of Political Economy*, Vol. 11 N:o 4. Ghicago 1903.
- Det ny Aarhundrede*. Red. A. MUNCH. Aarg. 1. h. 3—6. Kjøbenhavn 1903.
- Nationalekonomiska Lärdomar* meddelade i 1903 års berättelse från de förenade rikenas generalkonsul i Hamburg. Göteborg 1903.
- ASK, JOHN, Föreläsningar i svensk förvaltningsrätt. II. Lund 1903.
- MECHELIN, L., Till frågan om Finlands autonomi och grundlagar. Stockholm 1903.
- Särskilda kommitterades betänkande angående inrättandet af en kommunal arbetsförmedlingsanstalt i Stockholm. Stockholm 1903.
- Stockholms köpmannaförenings handelskammare 1903: Ekonomisk-statistisk öfversikt af Stockholms handel och sjöfart 1902 m. m. Stockholm 1903.
- Bidrag till Sveriges officiella statistik: C. Bergshandteringen. 1902. Stockholm 1903.
- Meddelanden från K. kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. Stockholm 1903: N:o 1.

Brand- och Lif-
försäkringsaktiebolaget

 SKÅNE

☛ Malmö ☚

Fonder öfver 23,000,000 kr.

meddelar

brand- och hushyreförsäkringar

samt

lif-, lifränte-

och

kapitalförsäkringar.

